

OSAVUOSIKATSAUS TAMMI-SYYSKUU 2023

Pohjois-Savon hyvinvointialue

Aluehallitus 13.11.2023

Sisällys

Hyvinvointialuejohtajan osavuosisikatsaus Q3/2023	3
Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toteutuminen ja riskien arviointi 1–9 / 2023	4
Henkilöstö	6
Talous ja investoinnit	8
1TA11 Konsernihallinto	12
1TA12 Hallintopalvelut	15
1TA13 Henkilöstöpalvelut	17
1TA14 Talouspalvelut	21
1TA15 Strategia- ja kehittäminen	23
1TA20 Perhe- ja vammaispalvelut	27
1TA30 Yleiset palvelut	29
1TA51 Ikääntyneiden palvelut	44
1TA61 Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut	47

Hyvinvointialuejohtajan osavuosisikatsaus Q3/2023

Kolmannella vuosineljänneksellä valmisteltiin strategisten ohjelmien salkkua. Suunnitelman mukaisesti saimme useita sisäisiä kehittämisen hankkeita käyntiin. Aluehallitus pääsi arvioimaan ja hyväksymään jo merkittävimpiä toimenpidekokonaisuuksia. Taloudellisuus- ja tuottavuusohjelma, digitaalisten palveluiden toimenpidestrategia, organisaatorakenteen kehittäminen sekä henkilöstön hyvinvointiin ja saatavuuteen liittyvät toimenpiteet ovat olleet suunnitelmien kärkenä, muutaman mainitakseni. Palvelustrategiassa kuvataan sote-palvelutoimialojen yhteiset ja toimialakohtaiset tavoitteet ja toimenpiteet sekä periaatteet, joilla rakenteellisia muutoksia tehdään.

Talousarvion laadinta vuodelle 2024 jatkui tiukkenevan raamin puitteissa. Kokonaisrahoituksen niukkuus ja kasvava palvelutarve aiheuttaa paljon päänvaivaa eikä valmistelussa ole yhtään helppoa kohtaakaan. Kaikin tavoin täytyy koettaa välttää toimialakohtaista siiloutumista ja resurssit täytyy nähdä yhtenä kokonaisuutena, yhteisiä tavoitteita ja päämääriä palvelun. Valtion rahoituksen tippumisesta yli 16 miljoonalla eurolla vuosille 2023 ja 2024 saimme ikävän yllätyksen talousarviolaadinnan ollessa vaikeimmillaan.

Loppukesästä tuli kylmää vettä niskaan. Talousennuste kuluvalle vuodelle heikkeni dramaattisesti ja syitä etsittiin tarkoin. Muun muassa inflaatio, ostopalvelut, työn hinta, asumispalveluiden hinnankorotukset toivat mitätävän talousarvion ylittymisen ennusteen. Tämä tosiasia on saanut viranhaltijoita ja päättäjiä entistä vankemmin talousohjelmien suunnitelmien taakse. Rahoituslaki edellyttää hyvinvointialueiden alijäämien kattamista vuoden 2026 loppuun mennessä. Paine alijäämien kattamisvelvollisuuden pidentämiselle viiteen vuoteen on vahvistunut ja valtiovalta odotetaan konkreettisia toimia hyvinvointialueiden tukemiseksi.

Hallitusohjelman toimeenpanossa puhuttaa alueellisen itsehallinnon kaventuminen ministeriöiden ohjauksen vahvistumisen myötä. Käytännössä on vielä epäselvää, että mitä esimerkiksi ”keltaisen kortin” menettely tarkoittaa ja miten arviointimenettelyt tullaan kansallisella tasolla toteuttamaan. Rahoitusjärjestelmässä on vakava häiriötila, koska kaikki hyvinvointialueet ovat lähivuosien aikana arviointimenettelyn kohteena. Menettelyn, jonka piti olla poikkeustoimenpide erityisen vakavassa tilanteessa. Poikkeuksesta tuli uusi normaali.

Kansallisella tasolla hyvinvointialueiden yhteistyö on tiivistynyt entisestään ja yhteistä edunajamisen tilannekuvaa on parannettu. Keskusteluyhteys ministeriöiden viranhaltijoihin on erittäin hyvä. On selvää, että rahoitusjärjestelmää joudutaan vielä parantelemaan. Ei voi olla myöskään lainlaatijan etu, että poikkeustoimenpiteiksi suunnitellut toimet muuttuivat perustoiminnaksi jokaisen hyvinvointialueen osalta.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toteutuminen ja riskien arviointi 1–9 / 2023

Valtiovarainministeriön hyväksymän tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman mukaisesti toteutumista seurataan talousarvioraportoinnin yhteydessä niin aluevaltuusto-, aluehallitus- kuin lautakuntatasollakin. In-House-yhtiöiden osalta omistajaohjausjaosto vastaa toimenpiteiden seurannasta ja raportoi aluehallitukselle.

Toimenpiteiden ohjelmakokonaisuudet on hyväksytty aluehallituksessa kesäkuussa. Digiohjelma on hyväksytty aluehallituksessa 2.10.2023.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman tavoitteet ja toimenpiteet on yhdistetty HVA strategian toimeenpanoon ja valmisteilla olevan palvelustrategiaan.

Toimenpideohjelmat on koottu seuraaviin kokonaisuuksiin:

1. Palvelustrategia, hyväksytty aluevaltuustossa 19.6.2023
2. Työn tuottavuus- ja henkilöstövoimavarat, hyväksytty aluehallituksessa 5.6.2023
3. Digitaalisten palvelujen kehittäminen, käsitellään syksyllä 2023
4. Ajantasainen hallinto, investoinnit ja tilahallinta, hyväksytty aluehallituksessa 5.6.2023
5. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta, hyväksytty aluehallituksessa 5.6.2023
6. Pelastustoimen palvelutasopäätös, aluevaltuusto vahvistaa vuoden 2023 lopulla.

Kuluvan vuoden talouden toteutumaennuste on merkittävästi heikompi, kuin talousarvion laadinnan yhteydessä on arvioitu. Alijäämäennuste on yli 90 miljoonaa euroa. Alijäämään vaikuttavia tekijöitä ovat suurelta osin tekijät, jotka eivät olleet talousarvion laadinnan yhteydessä tiedossa. Näitä ovat mm. valtakunnalliset palkkatarkaisut sekä valtion tulorahoituksen muutos, joka pienensi alueemme rahoitusta n. 6 miljoonaa euroa tälle vuodelle ja n. 10 miljoonaa euroa vuodelle 2024. Inflaatio on nostanut myös ostopalvelujen ja aineiden ja tarvikkeiden hintoja merkittävästi. Lisäksi osa arvioiduista riskeistä on toteutunut aiheuttaen ennakoimattomia kustannuksia.

Ohjelmiin sisältyy pitkän aikavälin palveluiden kehittämistoimia sekä vaikutuksiltaan nopeita ratkaisuja. Aluehallitus on käsitellyt nopeita vaikutuksia sisältävät toimenpide-ehdotukset sekä 2.10.2023 että 23.10.2023.

Aluehallitus on käynnistänyt mittavan palveluiden uudistamisohjelman, jonka valmistelu on aloitettu ja ohjelma on tarkoitus hyväksyä 2024 vuoden aikana. Ohjelma sisältää sekä palvelujärjestelmän että palveluverkon kehittämisen. Ohjelman toimeenpanon ensimmäinen vuosi on talousarvio 2025. Kokonaistavoitteena on 50 miljoonan euron pysyvä kustannusten alenema.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman päivitys on oltava valtiovarainministeriössä 15.11.2023 mennessä. Aluevaltuusto käsittelee päivitetyh ohjelman 13.11.2023. Päivitetty ohjelma perustuu sekä vahvistettuihin ohjelmiin ja niiden toimeenpanoon, että palveluiden kokonaisuudistukseen. Ohjelman päivitys johtuu hyvinvointialueen lainanottovaltuuden muuttamisesta käytyihin neuvotteluihin. Lainanottovaltuuden ennakoidaan olevan 94 miljoonaa ja lisäksi investointia vastaavat sopimukset noin 32 miljoonaa, yhteensä 126 miljoonaa euroa. Tämä merkitsee sitä, että osa investoinneista jää toteutumatta tai siirtyy myöhemmäksi. Oleellista on, että investoinnit toteutetaan vahvistettavan palveluverkkosuunnitelman mukaisesti. Lainanottovaltuutta ei välttämättä voida käyttää täysimääräisenä, mikäli tuottavuusohjelman toimenpiteet eivät toteudu ja vuosikate muodostu riittäväksi talouden tasapainon saavuttamiseksi.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimenpiteiden taloudelliset vaikutukset ovat 2023 aikana korkeintaan n. 10 miljoonaa euroa. Lisäksi ohjelmaan sisältyy toiminnan tehostamis- ja vaikuttavuustoimia, joiden vaikutukset talouteen ovat epäsuoria. Toimialajohto sekä palvelutuotannon johto ovat vastuussa toimeenpanosta.

Nopeat toimet kohdistuvat erityisesti mm. ostopalveluihin, hankintoihin, henkilöstövuokraukseen, sijaistyövoiman hallintaan ja investointiohjelman tarkasteluun.

In House-yhtiöiden ja yhtiöiden osakkaiden välinen vuoropuhelu on käynnistetty tuottavuustoimien kohdentamiseksi palvelusopimuksiin ja yhtiöille asetettaviin tavoitteisiin.

Toteutettavien ohjelmien toimeenpanon seurantamalli otetaan käyttöön vuoden viimeisellä neljänneksellä. Aiemmin laaditun riskiarvion tekijät ovat edelleen voimassa.

Riskiarviointi

- Hoitovelkaa ja jonojen purkua ei ole vielä pystytty toteuttamaan. Hoitovelan purkuun on sovittu toimenpiteitä käynnistettäväksi syksyllä 2023 ja osa toimenpiteistä sisältyy talousarvioon 2024. Riskinä on, että lakisääteisiä hoitoon pääsyn tavoitteita ei voida saavuttaa.
 - Työvoiman saatavuusongelmat jatkuvat edelleen. Työvoiman kokonaisuuden hallinta on rakennettava vähenevien resurssien, uusien toimintatapojen ja työnjaon uudistamisen sekä tehokkaan resurssisuunnittelun varaan. Toimenpiteet sisältyvät hankekokonaisuuksiin. Työvoiman saatavuusongelmat voivat johtaa palvelutuotannon rajoitustoimiin.
 - Vanhusten asumispalveluiden henkilömitoituksen vaatimukset johtavat nykyisessä työvoimatilanteessa asumispalvelupaikkojen vähentämiseen, jotta mitoitusvaatimukset voidaan täyttää. Tämä merkitsee koko palveluketjussa paineen kasvua osastopalveluissa sekä perus- ja että erikoissairaanhoidon tasolla ja kotiin annettavissa palveluissa.
 - Palveluntuottajien hinnoittelumuutokset ja kilpailutuksen tulokset näkyvät palvelujen kustannustason kasvuna. Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisia lainsäädännön muutosten vaikutuksia ei voida vielä täysin arvioida.
 - Palkkaharmonisointi ei vaikuta vielä palkkakustannusten tasoon, mutta työvoiman saatavuusongelmien vuoksi joudutaan räätälöimään ratkaisuja, joilla on myös palkkakustannuksia nostava vaikutus. Lisäksi valtakunnalliset palkkaratkaisut vaikuttavat henkilöstökustannuksia lisäävästi.
 - Pitkäkestoisten investointien kustannustason nousu vaikuttaa investointien lopullisiin kustannuksiin ja investointiohjelman jatkuvaan tarkasteluun.
 - Jos tuottavuusohjelman käytännön toimenpiteiden toteuttaminen ja taloustietoisuuden jalkauttaminen aina toimintayksiköitasolle saakka ei onnistu, on ohjelman tavoitteiden saavuttaminen haastavaa. Johdon sitoutuminen ja muutosjohtamisen kyvykkyys ovat avainasemassa.
 - Ajantasaisen toiminnan ja talouden tiedon puutteellisuus aiheuttaa epämääräisyyttä ja epätietoisuutta kehittämistoimenpiteiden kohdentamisessa. Tiedolla johtamisen kokonaisuus tarkastellaan syksyllä 2023.
-

Henkilöstö

Pohjois-Savon hyvinvointialueen henkilöstöä on ollut keskimäärin 12740 henkilöä ensimmäisten yhdeksän kuukauden aikana. Hyvinvointialueen henkilöstön keski-ikä on 44 vuotta. Eläkkeelle on yhdeksän kuukauden aikana siirtynyt 190 henkilöä, joista työkyvyttömyyseläkkeelle 18. Irtisanoutuneita omasta syystä on samaan aikaan ollut 753 henkilöä (5,9 % keskimäärin henkilöstöstä). Kuukausitasolla pois lähtevien osuus on alle prosentin (0,6 %). Uusien palvelussuhteiden määrä vastaavana aikana on ollut 527 henkilöä eli vähemmän kuin pois lähteneiden määrä. Vähentymisen taustalla on organisaatiomuutokset niistä virka- ja työsuhteista, joita ei ole ollut tarkoitus uudelleen täyttää uudelleen organisoistumisen yhteydessä. Henkilöstömäärä kokonaisuudessaan ei silti ole pienentynyt, koska määräaikaisten määrä on säilynyt korkeana (sijaisten määrä), eikä toimialojen avoimia tehtäviä ole saatu toivotun mukaisesti täytettyä.

Hyvinvointialueen henkilöstörakenne ei ole optimaalinen, koska vakituisen henkilöstön määrä on vain 73,9 %. Tilanteessa 9/2023 hyvinvointialueen henkilöstöstä kokoaikaisessa palvelussuhteessa on ollut keskimäärin 10454 henkilöä ja osa-aikaisessa 1780. Osa-aikaisen palvelussuhteen syy on pääsääntöisesti henkilön oma pyyntö, kuten esimerkiksi osittainen hoitovapaa. Sivutoimi tarkoittaa sivutoimisia pelastajia, joita on ollut vakituisessa palvelussuhteessa 395 ja määräaikaisena 3. Sivutoimiset palkkionsaajat ja toimeksiantosopimussuhteiset eivät toimi yrityksenä vaan yksityisenä tuottaen palvelua hyvinvointialueelle. Yliopiston päävirasta sivutoimisia on ollut 9/2023 tilanteessa hyvinvointialueella yhteensä 90 henkilöä.

Poissaolopäiviä 1–9/2023 aikana on ollut 803 652 kalenteripäivää, joista sairauspoissaolopäiviä 166 943 kalenteripäivää, joka tarkoittaa 13,15 kalenteripäivää/hlö hyvinvointialueetasolla. Tämä ennakoii noin 18 päivää/hlö kokovuotisenä. Hyvinvointialueen sairauspoissaolojen tavoite on alle 20 pv/ hlö.

HTV / Työpanos 1.1. – 30.9.2023

TOIMIALA	Henkilöstön määrä	Tooreittinen työpanos HTV	Palkittomat poissaolot HTV	HTV	Poissaolopäivät kalenteripäivinä	Poissaolot netto työpanoksena	Sairauspoissaolopäivät kalenteripäivinä	Sairauspoissaolot nettotyöpanoksena
HVA Konsemihallinto	34	23	1	22	1 587	6	98	0
Hallintopalvelut	86	64	4	60	4 698	17	893	3
Henkilöstöpalvelut	859	666	74	592	56 558	207	13 931	51
*henkilöstöhallinto (ei työs./luotm)	45	32	2	30	2 201	8	274	1
Talouspalvelut	115	76	2	74	4 646	17	836	3
Strategia- ja kehittäminen	192	143	12	131	9 567	35	675	2
Perhe- ja vammaispalvelut	1 385	1 040	104	936	86 960	319	19 059	70
Yleisten palvelujen toimiala	5 914	4 626	622	4 005	401 115	1 469	70 950	260
Ikääntyvien palvelut	3 352	2 491	237	2 254	215 540	790	56 416	207
Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut	803	352	71	281	22 981	84	4 085	15
	12 740	9 481	1 127	8 355	803 652	2 944	166 943	612

Henkilöstötunnusluvut ja poissaolot toimialoittain 9/2023.

Henkilöstöpalvelujen henkilöstömäärä sisältää suuren keskitettyjen sijais- ja sihteeripalveluiden kokonaisuuden ja on ollut keskimäärin 859 henkilöä, joista 814 henkilöä kuuluu keskitettyyn sijaishallintaan (sisäiset sijaiset), keskitetysti johdetut sihteerit ja tekstinkäsittelijät, keskitetyn palvelujen hallinnon henkilöstö sekä työsuojeluvaltuutetut ja luottamusmiesten henkilöstö. Keskitetyn sijaishallinnan pidempiaikaisen sijaistyövoiman henkilöstömäärä ja työpanos kirjautuu tilastoissa siihen toimialan yksikköön, jossa työ tehdään. HR ydinpalveluiden henkilöstön eli palvelussuhdepalvelujen, rekrytoinnin, työhyvinvointiyksikön, työsuojeluyksikön sekä henkilöstön kehittämispalveluyksikön henkilöstömäärä on ollut 45 henkilöä.

Keskitetty sijaishallinta hoito- ja hoivahenkilöstö

TOIMIALA / 33 terveydenhuollon hoitohenkilöstön työpanos toimialoille	Henkilöstön määrä	Teoreettinen työpanos HTV	Palkattomat poissaolot HTV	HTV	Poissaolopäivät kalenteripäivinä	Poissaolot nettotyöpanoksena	Sairauspoissaolopäivät kalenteripäivinä	Sairauspoissaolot netto-työpanoksena
Perhe- ja vammaispalvelut	63	45	4	41	3 966	15	544	2
Yleisten palvelujen toimiala	909	671	64	607	52 299	192	12 366	45
Ikääntyvien palvelut	746	525	19	506	27 729	102	10 706	39
Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut	24	21	0	21	620	2	217	1
	1 742	1 263	88	1 175	84 614	310	23 833	87

Kuva: Keskitetyn sijaishallinnan hoiva- ja hoitohenkilöstön henkilöstömäärän kohdentuminen toimialoittain 9/2023

TOIMIALA / 34 terveydenhuollon hoitohenkilöstön (varahenkilöt) työpanos	Henkilöstön määrä	Teoreettinen työpanos HTV	Palkattomat poissaolot HTV	HTV	Poissaolopäivät kalenteripäivinä	Poissaolot nettotyöpanoksena	Sairauspoissaolopäivät kalenteripäivinä	Sairauspoissaolot nettotyöpanoksena
Varahenkilöstö	248	198	12	53	20 199	74	4 920	18
	248	198	12	53	20 199	74	4 920	18

Kuva: Varahenkilöstön tunnusluvut

Keskitetty sijaishallinta on tuottanut toimialojen pidempiaikaisiin sijaisuustarpeisiin yhteensä 1175 htv palvelua 1–9/ 2023 aikana. Eniten palvelua on tuotettu yleisten palvelujen toimialalle 607 htv sekä Ikääntyvien palveluiden toimialalle 506 htv. Toimialojen äkillisiin sijaisuustarpeisiin on tuotettu yhteensä 53 htv:n verran palvelua 1–9/ 2023 aikana.

Talous ja investoinnit

TUOSLASKELMAN TOTEUTUMISVERTAILU TAMMI-SYYSKUU 2023				
PSHVA YHTEENSÄ	ALKUPERÄINEN TALOUSARVIO 2023	TOTEUMA 1-9/2023	POIKKEAMA 1-9/2023	Toteuma %
Toimintatuotot	260 973 409	180 795 996	-80 177 413	69,3 %
Myyntituotot	134 775 709	89 168 467	-45 607 242	66,2 %
<i>Korvaukset hyvinvointialueilta</i>	89 149 684	63 880 871	-25 268 813	71,7 %
Maksutuotot	81 602 954	69 623 205	-11 979 749	85,3 %
Tuet ja avustukset	28 625 556	18 774 714	-9 850 842	65,6 %
Muut toimintatuotot	15 969 190	3 229 610	-12 739 580	20,2 %
Valmistus omaan käyttöön	1 585 689	903 423	-682 266	57,0 %
Toimintakulut	-1 354 416 877	-1 060 328 112	294 088 765	78,3 %
Henkilöstökulut	-654 760 958	-505 136 927	149 624 031	77,1 %
Palvelujen ostot	-460 632 824	-368 600 612	92 032 212	80,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-132 720 149	-102 845 184	29 874 965	77,5 %
Avustukset	-26 494 260	-22 600 316	3 893 944	85,3 %
Muut toimintakulut	-79 808 686	-61 145 073	18 663 613	76,6 %
TOIMINTAKATE	-1 091 857 779	-878 628 693	213 229 086	80,5 %
Valtion rahoitus	1 139 377 884	881 407 969	-257 969 915	77,4 %
Rahoitustuotot ja -kulut	-6 765 500	-3 818 644	2 946 856	56,4 %
VUOSIKATE	40 754 605	-1 039 368	-41 793 973	-2,6 %
Poistot ja arvonalentumiset	-38 593 430	-25 155 593	13 437 837	65,2 %
Satunnaiset tuotot ja kulut	0	-14	-14	
TILIKAUDEN TULOS	2 161 175	-26 194 975	-28 356 150	-1212,1 %
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	500 597	257 651	-242 946	51,5 %
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	2 661 772	-25 937 324	-28 599 096	-974,4 %

Toimintatuottojen kertymä tammi-syyskuulta oli 69,3 % talousarviosta.

Toimintakulujen kertymä oli 78,3 % tammi-syyskuulta.

Valtion rahoituksen jaksotuksessa on käytetty valtiovarainministeriön 3.3.2023 julkistamaa tietoa Pohjois-Savon hyvinvointialueen vuoden 2023 rahoituksesta. Valtion rahoitus on jaksotettu kirjanpitolautakunnan kunta- ja hyvinvointialuejaoston kesäkuussa 2023 antaman ohjeen mukaisesti.

Pitkäaikaisten lainojen määrä 30.9.2023 on 413,7 miljoonaa euroa. Kassan riittävyys (pv) on toteutunut seuraavasti:

03 / 2023: 48,69 pv
06 / 2023: 53,01 pv
09 / 2023: 30,41 pv

Talouden ja toiminnan seuranta

Toimialakohtaisia vertailutietoja vuodelta 2022 ja aikaisemmilta vuosilta ei ole ollut käytettävissä. Pohjois-Savon hyvinvointialueella tehtiin vuoden 2023 alussa yli 20 liikkeenluovutusta, joten vertailutietojen tuottaminen on katsottu liian kalliiksi sekä liian paljon henkilöresursseja sitovaksi.

Pohjois-Savon hyvinvointialue yhteensä, sitovat tavoitteet, 1000 euroa

	TA2023 te	Tot. 1–9/2023 te	Tot. %
Toimintatuotot	262 559	181 699	69,2
Toimintakulut	-1 354 417	-1 060 328	78,3
Toimintakate	-1 091 858	-878 629	80,5

Sitovat tavoitteet ovat ulkoisia tuottoja ja kuluja.

Investoinnit

INVESTOINNIT, 1000 €				
	TA 2023	TA 2023*	TOT 2023 01 - 09	TOT %
Rakennusinvestoinnit	-42 380	-49 680	-30 700	61,8
Laiteinvestoinnit	-19 134	-22 389	-13 673	61,1
Sovellusinvestoinnit	-30 212	-19 657	-1 080	5,5
Osakkeet ja osuudet			-20	***
INVESTOINNIT YHTEENSÄ	-91 726	-91 726	-45 473	49,6

*) Aluehallitus 12.4.2023, 120 §

-raamisiirto sovellusinvestoinneista laite- ja rakennusinvestointeihin

Laiteinvestoinnit

Vuodelle 2023 suunnitellut investoinnit pyritään toteuttamaan loppuvuoden aikana, mutta osa hankinnoista voi myös viivästyä seuraavalle vuodelle. Taseinvestoinneista on tehty tilauksia 15,2 M€ edestä (suunnitellut investoinnit ja rikkorahainvestoinnit, tilaukset yhteensä) ja arviolta tämän vuoden investointiosan toteuma voisi olla tämän hetken näkymän mukaan noin 15,7 M€. Investointien läpivientiä vuoden 2023 aikana haasteena ovat mm. pitkät toimitusajat, hankintojen sidonnaisuus kiinteistöhankeiden ja remonttien toteutusaikatauluun, ongelmat laitteiden kilpailutuksissa sekä yksiköiden resursointihaasteet ja osaaminen hankintaprosessien läpiviemiseen.

Sovellusinvestoinnit

Investointisuunnitelmassa ICT investoinneille on vuodelle 2023 budjetoitu yhteensä 17 981 613 €. ICT-investointeja on tammi-syyskuussa 2023 käynnistetty yhteensä 4 478 449 €:n edestä.

Vuoden 2023 ICT investointien toteumat ovat huomattavasti jäljessä suunnitellusta seuraavista asioista johtuen:

- Puheentunnistukseen on varattu 1,5 M€, kilpailutus päättyi markkinaoikeuteen ja syyskuussa 2023 on tehty väliaikainen sopimus jolla asiaa edistetään
- Sosiaalihuollon ATJ-hankintaan on varattu suunnitelmassa varattu alun perin 7,4 M€ vuodelle 2023 ja hankintapäätöksen jälkeen summa on tarkentunut 800.000 euroon
- ProConsona/Omni/Effica-Lifecare -sosiaalihuollon osuuksia ei edistetä Saga-käyttöönoton takia ja näitten vaikutus on 600.000 euroa
- Kehittämisresurssit sekä tilaajalla että palvelutuottajilla ovat yhä olleet kiinni esim. ICT-muutoshankkeen projekteissa, eikä investointisuunnitelmassa olevia pienempiäkään hankkeita ole saatu käynnistettyä vuonna 2023 suunnitellusti

Rakennusinvestoinnit

Rakennusinvestoinnit ovat toteutuneet tammi-syyskuun aikana pääosin suunnitellusti. Uusi Sydän -projektin 2-vaiheen uudisrakennus valmistui helmikuussa ja muutot uusiin tiloihin saatiin tehtyä suunnitellusti kevään aikana. Projektin 2-vaihe alitti tavoitebudjetin ja lisäksi vaihe palkittiin Rakennusteollisuuden Itä-Suomen yhteistyöllä onnistunut rakennushanke – johtoryhmän toimesta vuoden yhteistyöhankkeeksi. Uusi Sydän -projekti eteni suunnitellusti 3-vaiheen peruskorjaukseen, joka käynnistyi purkutöillä. Peruskorjausosan on tarkoitus valmistua loppuvuodesta 2025. Osana Uusi Sydän -projektin kokonaisuutta aloitettiin perus- ja erityistason vuodeosastotoimintojen integraatiosuunnittelu. Tarkoituksena on edistää asiaa konkreettisesti sijoittumissuunnitelmiksi loppuvuoden aikana. Uusi Sydän -projektin kokonaisuuteen liittyvä akuuttiosaston peruskorjauksen työt aloitettiin suunnitellusti elokuussa. Lainesairaalan rakennustyöt ovat edenneet suunnitellusti sisävalmistusvaiheen töillä ja tilat valmistuvat keväällä 2024. Uusi Sydän -projektin ja Lainesairaalan kokonaiskustannukset ovat pysyneet hyväksytyssä budjetissa. Vuoden 2023 rakennusinvestointien talousarvio ennustetaan ylittävän noin 1–2 M€ johtuen Uusi Sydän projektin arvioituja suuremmista kustannuksista vuodelle 2023.

Investointeja vastaavien rakennussopimusten osalta on edetty suunnitellusti. Siilinjärven pelastusaseman rakennustyöt ovat edenneet hyvin ja rakennus otetaan käyttöön vuoden 2023 loppuun mennessä. Varkauden pelastusasemahankkeen rakennustyöt ovat käynnissä ja tarkoituksena on, että tilat valmistuvat alkusyksyllä 2024. Ikäihmisten yhteisöllinen asumishanke Siilinjärvelle käsiteltiin Ikäihmisten ja hoivapalveluiden lautakunnassa 7.9. ja hyväksyttiin aluehallituksessa 18.9. Tarkoituksena on, että rakennustyöt käynnistyvät keväällä 2024. Ikäihmisten asumishanke Puijonlaaksoon etenee valmistelevilla suunnittelutöillä ja hanke on tarkoitus tuoda päätöksentekoon loppuvuoden aikana. Perhe- ja vammaispalveluiden asumishankkeiden Siilinjärvelle ja Varkauteen hankesuunnitelmat ovat valmistuneet tarkoituksena käsitellä hankesuunnitelmat ja toimijan kilpailutuksen aloittaminen 2.10. Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunnassa sekä 23.10. Aluehallituksessa.

PELASTUSINVESTOINNIT

INVESTOINNIT, 1000 euroa	TA2023	Tot 1–9 2023	Tot %
Laiteinvestoinnit	2 060	1 183	57 %
INVESTOINTIMENOT YHTEENSÄ	2 060	1 183	57 %

Laiteinvestoinnit

Investointisuunnitelmaan alun perin hyväksytyistä laiteinvestoinneista noin 67 % on käynnistynyt tai toteutunut. Kilpailutus on käynnistetty 13 % osalta.

Kuopion säiliöauton alusta on tilattu, arvioitu toimitusaika Q1/2024, korityö toteutetaan välittömästi alustan valmistuttua. Säiliöauton arvioitu valmistuminen Q2/2024. Hydrokopteri Varkaus kilpailutus on käynnistetty, hankinnan arvioitu toteutuminen on Q1/2024.

1TA11 Konsernihallinto

Toiminta

Toimielinorganisaatio

Toimielinorganisaation osalta työskentely on ollut suunnitelmallista raportointijaksolla 1–9/2023. Toimielinorganisaatio käsittää aluevaltuuston ja aluehallituksen lisäksi lautakunnat (4), lautakunnan alaiset jaostot (3), jaostot (3), tarkastuslautakunnan ja muut vaikuttamistoimielimet. Toimielinten kokousten, iltakoulujen ja muiden tapahtumien määrä on suurempi kuin on suunniteltu, joihin ei ole osattu varautua talousarviovaiheessa, jotka ovat lisänneet toimielinorganisaation kustannuksia.

Viestintä- ja markkinointipalvelut

Pohjois-Savon hyvinvointialuetta tehtiin tutuksi alueen asukkaille viestintäkampanjalla vuodenvaihteessa. Kampanjalla kerrottiin hyvinvointialueen palveluista pääviestinä, että palvelut jatkuvat hyvinvointialueen aloit- taessa toimintansa tutuissa paikoissa tuttujen ammattilaisten kanssa, entisin yhteystiedoin ja puhelinnumeroin. Jokaiseen pohjoissavolaiseen kotitalouteen lähetettiin hyvinvointialueesta kertova julkinen tiedote. Kampanja näkyi heti vuoden alussa Savon Median sanomalehtien koko etusivun ilmoituksina (Savon Sanomat, Warkau- den lehti, Iisalmen Sanomat) sekä Pohjois-Savon alueen paikallislehdissä puolikkaan etusivun ilmoituksina. Savon Sanomissa oli ensimmäisten viikkojen aikana verkkobanneri. Lisäksi kampanja näkyi animaatioina Sa- von linjan bussien infonäytöillä ja Savon Median omistamilla info-screeneilla julkisissa kaupunkitiloissa. Myös Savon Aallot -radiokanavilla oli mainos. Kampanja näkyi myös hyvinvointialueen sosiaalisen median kana- vissa.

Henkilöstö toivotettiin tervetulleeksi hyvinvointialueen työntekijöiksi jokaiselle työntekijälle kotiin lähetetyllä kir- jeellä. Kirjeessä oli hyvinvointialuejohtaja Marko Korhosen tervehdys ja taiteilija Petteri Tikkasen piirtämä sar- jakuva hyvinvointialueuudoksesta. Henkilöstön hengen nostattamiseksi kuvattiin humoristinen Tyyne- video, jossa Tyyne-niminen sote-sketsihahmo vieraili tapaamassa hyvinvointialuejohtajaa ja hyvinvointialueen eri työntekijöitä. Video julkaistiin Pulssi-intrassa ja sosiaalisessa mediassa. 12.1. järjestettiin koko henkilöstölle avoin infotilaisuus, jossa hyvinvointialuejohtaja Marko Korhonen kertoi siirtymisestä hyvinvointialueelle. Hen- kilöstöjohtaja Mari Antikainen kertoi yhteistoimintamenettelyn aloittamisesta.

Sisäisen viestinnän tehostamiseksi alkuvuonna julkaistiin jokaisen työntekijän sähköpostiin lähetettävää Hen- kilöstön uutiskirjettä joka viikko, vuodenvaihteen tienoilla uutiskirje julkaistiin joka päivä. Maaliskuussa siirryttiin julkaisemaan uutiskirjettä kahden viikon välein. Uutiskirjetyökalua on kehitetty ja luotu hyvinvointialueen brän- din mukaiset uutiskirjepohjat. Työkalun on ottanut käyttöön jo useampi hyvinvointialueen yksikkö, projekti tai hanke.

Alkuvuonna toteutettiin Ikäkeskuksen neuvontapalveluista kertova kampanja. Savon Median lehdissä oli os- tettu mainos sekä Savon Sanomissa julkaistiin advertoriaali, johon oli haastateltu työntekijöitä ja asiakkaita. Kampanja näkyi myös hyvinvointialueen sosiaalisen median kanavissa. Ikäkeskuksen neuvonnalle teetettiin myös esitteitä, julisteita ja roll-uppeja.

Hyvinvointialueen uusien pshyvinvointialue.fi-verkkosivujen palvelusisältöjen, hallinnon sisältöjen ja asiakkai- den ohjeiden sisällöntuotanto jatkui kesään 2023 saakka. Palvelukanavien osoite- ja muiden yhteystietojen muutoksen jatkuivat lukuisina, ja näitä tietoja päivitettiin verkkosivulle. Verkkosivujen kehittämisen jatkoprojekti käynnistyi keväällä, ja siihen liittyvä korjaus- ja kehitystöitä on toteutettu sivuilla toiminnallisuuksien ja tietojen löydettävyyden parantamiseksi. Loppukevästä käynnistettiin lisäksi erilliset hankintaprosessit sivuston sisäi- sen hakutoiminnon ja hyvinvointialueen toimipaikkojen ulkoisen verkkolöydettävyyden parantamisen osalta.

Pulssi-intran sisällöntuotanto ja kehittäminen on ollut aktiivista koko ensimmäisen vuosipuolikkaan ajan. Puls-siin rakennettiin alkuvuoden aikana omia kokonaisuuksiaan eri aihealueille ja sisällöntuottajien hallinnointia on kehitetty. Pulssin sisältöjä on ryhmitelty uudelleen ja päänavigaatiota on yksinkertaistettu selkeyttämään tietojen löydettävyyttä. Intran kehittämisen jatkoprojektissa on otettu käyttöön sisällöltään vapaamuotoisempi Olohuone osana henkilöstöviestintää. KYSin sähköisten työtilojen siirtoa työyksikkösivuiksi uuteen Sharepoint-ympäristöön on valmisteltu yhteistyössä IsteKin ja alihankkija Advanian kanssa.

Hyvinvointialueen mediajakelupalvelu otettiin käyttöön tammikuussa 2023 ja palveluun työstettiin hyvinvointialueen tiedotepohja. Hyvinvointialueen mediaseuranta otettiin käyttöön vuodenvaihteessa ja sen hakulausekkeiden toimivuutta on kehitetty alkuvuoden ajan. Hakulausekkeiden kehittäminen jatkuu.

Hyvinvointialueen sosiaalisen median kanavia kehitettiin ja yhdenmukaistettiin brändi-ilmeen mukaiseksi. Hyvinvointialueen piirissä toimivien yksiköiden omia sosiaalisen median kanavia opastettiin kertomaan siirtymisestä hyvinvointialueelle sekä uudistamaan ilmeensä hyvinvointialueen brändin mukaiseksi. Viestintä laati sosiaalisen median linjauksen ja erilaisia someohjeistuksia. Sosiaalisen median seurantatyökalu otettiin käyttöön. Vuoden alussa haettiin hyvinvointialueen some-lähettiläitä kertomaan työstään some-kanaviin.

Hyvinvointialueen uusi yhteinen kuvapankki otettiin käyttöön. Valokuvaajat ovat kuvanneet uutta kuvitusta hyvinvointialueen brändi mukaisesti ja suunnitelmallinen työ valokuvien osalta jatkuu.

Hyvinvointialueen brändin kehittämiseksi on käynnistetty jatkoprojekti, jossa mm. kirkastetaan brändi-ilmettä, muotoillaan brändiviestejä ja kehitetään erilaisia viestinnällisiä tiedostopohjia. Kehitystyön pohjaksi tehtiin selvitystyö siitä, mikä meillä on brändin osalta jo kunnossa ja mikä vaatii jatkokehittämistä.

Rekrytointimarkkinointia on toteutettu yhteistyössä rekrytointiyksikön kanssa. Kesätyöpaikoista tiedotettiin sosiaalisessa mediassa. Lisäksi on kirkastettu viestejä eri kanavissa, jatkoehitetty urasivustoa ja oltu mukana suunnittelemassa tapahtumanäkyvyyttä.

Perusterveydenhuollon osalta on yhtenäistetty ja kehitetty terveystietopalveluiden maksetut ilmoitukset Pohjois-Savon alueen paikallislehdissä.

Lisäksi viestintä on julkaissut lukuisia verkkosivu- ja mediatiedotteita, sisäisiä uutisia Pulssi-intrassa ja erilaisia sosiaalisen median sisältöjä.

Sisäinen tarkastus

Aluehallitus hyväksyi 16.1.2023 § 13 sisäisen tarkastuksen toimintaohjeen ja 27.2.2023 § 63 sisäisen tarkastuksen vuosisuunnitelman. Sisäinen tarkastus on riippumatonta ja objektiivista arviointi-, varmistus- sekä konsultointitoimintaa, jonka tarkoituksena on tuottaa lisäarvoa organisaatiolle ja parantaa sen toimintaa. Vuosisuunnitelmansa mukaisesti sisäinen tarkastus on suorittanut tarkastus- ja arviointitehtäviä huomioiden toimintojen alkaminen palvelutuotannossa 1.1.2023.

Laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta (1171/2022) tuli voimaan 1.1.2023. Ns. whistleblow-direktiivin ja kansallisen lain pohjalta tietyillä organisaatioilla, mukaan lukien Pohjois-Savon hyvinvointialueella, oli velvollisuus perustaa sisäinen ilmoituskanava. Ilmoituskanavaan tehdyt ilmoitukset tulevat sisäisen tarkastuksen yksikköön. Kaikki ilmoituskanavaan saapuneet ilmoitukset on otettu käsiteltäviksi ilmoittajansuojelulain määrittämässä ajassa.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Hyvinvointialueen talousarvion 2024 laadintaohjeen mukaisesti riskit arvioidaan taloussuunnitteluprosessin yhteydessä. Talousarvion alkuperäisen laadinta-aikataulun mukaan aineistot tuli olla valmiina 29.9.2023, jota myöhemmin muutettiin niin, että aineistojen on oltava valmiina 16.10.2023. Hyvinvointialuetta koskevien strategisten riskien arviointi on tehty talousarvion laadintaohjeen mukaisesti johtoryhmässä 10.10.2023.

Sisäisen valvonnan suunnitelman mukaisesti sisäisen valvonnan raportointi toteutetaan yhdenmukaisesti kaikilla toimialoilla. Yhteiset tapaamiset toimialojen ja sisäisestä valvonnasta ja tarkastuksesta vastaavien viranhaltijoiden kanssa järjestetään marraskuussa 2023 ja sisäisen valvonnan raportit käsitellään lautakunnissa joulukuun 2023 aikana.

Sotevalvontayksikössä tehtiin kevään 2023 aikana suunnitelman mukaiset rekrytoinnit niin, että yksikön toiminta on mahdollista aluehallituksen hyväksymän valvontaohjelman mukaisesti. Sosiaalihuollon suunnitelmallisessa valvonnassa ensisijaisia valvontakohteita ovat olleet sosiaalihuollon ympärivuorokautiset yksiköt, joissa aiempi sijaintikunnan valvonta on ollut vähäistä tai sitä ei ole ollut. Suunnitelmallisten valvontakäyntien toteutumista vuonna 2023 on hidastanut ennakkollisen ja reaktiivisen valvonnan suuri määrä. Reaktiivisessa valvonnassa asiakasryhmittäin tarkasteltuna ovat korostuneet ikääntyneiden palvelut sekä lastensuojelu. Terveystuollon valvontaa mallinnetaan vuonna 2023 muutamissa oman tuotannon yksiköissä ja samalla luodaan pohjaa terveydenhuollon yksiköiden systemaattiselle ja säännölliselle valvonnalle. Terveystuollon syyperusteista valvontaa tehdään tarvittaessa. Valvontaohjelman päivitystyö on käynnissä ja se tuodaan päätöksentekoon joulukuussa 2023.

Olellaiset poikkeamat talousarvioon

Toimielinorganisaation osalta talousarvioon on tullut oleellisia poikkeamia lisääntyneistä kokouksista, iltakouluista, muista tapahtumista ja palkkioista.

Konsernihallintoon on kirjautunut alkuvuonna sinne kuulumattomia henkilöstökuluja, jotka ovat selvitettävänä.

Alkuperäisestä talousarviosta puuttuivat kokonaan sotevalvonnan toimintakulut, jotka koostuvat pääasiassa henkilöstökustannuksista. Näiden puuttuvien erien vaikutus toteumaan on noin 550 000 euroa.

KONSERNIHALLINTO SITOVAT TAVOITTEET, 1000 euroa

	TA2023 te	Tot.9/2023 te	Tot. %
Toimintatuotot	0	15	0,00 %
Toimintakulut	-3 455	-3 505	101,43 %
Toimintakate	-3 455	-3 490	100,99 %

Sitovat tavoitteet ovat ulkoisia tuottoja ja kuluja.

1TA12 Hallintopalvelut

Toiminta

Yleishallinnon osalta raportointijaksolla 1–9/2023 toiminta on ollut normaalia haasteista huolimatta. Hyvinvointialueen aloittaessa asianhallinnan ja kirjaamon merkitys on korostunut hallinnon keskeisenä toimintona ja toimijana. Ison organisaation yhteisten toimintatapojen, ohjeiden ja käytänteiden luominen ja jalkauttaminen vie aikaa. Asianhallintajärjestelmään on kirjattu 1–9/2023 aikana noin 14 000 asiaa, joista osa on sopimuksia ja osa vanhoja siirtyneitä asioita. Keskimäärin kirjaamo kirjaa noin 1000 asiaa / kuukausi. Kirjaamon toiminta on ollut edelleen ajoittain pahasti ruuhkaantunut kuluneen raportointijakson aikana. Keskeiset syyt: resurssien puute, yllättävät poissaolot. Tämä puolestaan on aiheuttanut viivettä hallinnollisiin prosesseihin, määräaikojen noudattamiseen ja asioiden käsittelyyn.

Arkistojen osalta toiminta on säilynyt ennallaan. Huomiona, että tietopyyntöjen määrä on edelleen varsin suuri. Viranhaltijapäätösten osalta tehty sisäinen tarkastus helmikuussa sekä toukokuussa. Tarkastuksen myötä viranhaltijapäätösprosessi on parantunut merkittävästi.

Johtuen asianhallinnan ja kirjaamon ruuhkautumisesta sähköisen asioinnin ja sähköisen arkiston kehittämistä ei ole pystytty edistämään aikataulussa.

Toimielinsihteerin (1) lisäksi toimialojen johdon assistentit ovat toimineet toimielinsihteereinä kuluneen kauden. Toimielinorganisaatio toimintaa on kuvattu konsernihallinnon osavuosikatsauksessa.

Oikeudellisten palveluiden toiminta on käynnistynyt ja ollut suunnitelmallista. Erityisiä haasteita ei ole havaittu. Oikeudellisissa palveluissa työskentelee neljä (4) lakimestä, tietosuojavastaava ja kaksi tietosuoja-asiantuntijaa.

Kiinteistöhallinnon tammi-syyskuun toiminta on keskittynyt suuren toimitilojen määrän ja kunnilta siirtyneiden rakennushankkeiden haltuunottoon sekä toimintatapojen kehittämiseen. Toimitilojen vaihteleva kunto, tulleet toimitilojen muutos- ja lisäystarpeet sekä useat samanaikaisesti käynnissä olevat rakennushankkeet ovat sitoneet suunniteltua enemmän resursseja, joiden riittävyys on ollut ajoittain haasteena. Toimitiloihin liittyviä sähköisiä palvelupyynnöitä on tullut syyskuun loppuun mennessä yhteensä noin 5500 kappaletta, joka on keskimäärin yli 600 palvelupyynnöitä kuukaudessa. Sisäilmaan liittyviä ilmoituksia on tullut alueelta noin 150 kappaletta. Palvelutoimialoilta tulleista toimitilojen muutos-/lisäystarpeista on lähdetty toteuttamaan vain kriittisimmät, joista suurimmat ovat olleet kustannuksiltaan mittavia. Vuoden aikana on ollut haasteita saada vuokrajärjestelmä toimimaan sujuvasti monien eri järjestelmien integraatioiden vuoksi. Ulkoisten vuokralaskutusten kanssa on ollut myös haasteita ja ne on saatu toimimaan elo-syyskuun aikana.

Hankinta- ja tukipalvelujen toimintojen haltuunotto ja kehittäminen on jatkunut raportointijaksolla tammi-syyskuu suunnitelmallisesti. Yhtenäisen hyvinvointialuelajuisen toimintakulttuurin rakentaminen eri palveluissa etenee. Palvelujen yhdenmukaisuudessa eri hyvinvointialueen yksiköissä on edelleen eroja ja niitä tasataan hallitusti toimialojen kanssa sopien. Muutokset aiheuttavat paljon keskustelua ja tiedottamiseen ja neuvotteluihin on panostettu paljon. Tärkein tehtävä on ollut tukea hyvinvointialueen toimialojen toimintaa tukipalvelujen avulla. Resurssien niukkuus sekä henkilöstön, että käytettävissä olevan työajan osalta haastaa myös tukipalveluissa etenemistä. Edelleen haasteena on monessa kohdassa myös tietojen hajanaisuus ja tiedon yhteismitallisuuden puute.

Prosessien kuvaamista on jatkettu ja samalla päivitetty ohjeistuksia ja dokumenttipohjia sekä rakennettu sähköisiä toimintamalleja. Tukipalveluissa tehtäviä on haltuunoton jälkeen yhdenmukaistettu yhteistyössä käyttäjäyksiköiden ja palvelua operatiivisesti tuottavien omien palveluyksiköiden sekä Inhouse -yhtiöiden kanssa.

Strategisten hankkeiden projektit ovat kesän aikana saatujen rahoituspäätösten myötä käynnissä ja niiden kautta odotetaan saavutettavan merkittävää etua niin talouden kuin prosessien näkökulmasta.

Aluehallituksen päätös materiaalihankintojen siirtämisestä Sansialta Servicalle on projektoitu ja muutosta on lähdetty edistämään sekä PSHVA:n, että YTA –laajuisten hankintojen suunnittelulla. Muutoksella on tavoitteena kotiuttaa merkittävää kustannushyötyä ja sen lisäksi synergiahyötyä materiaalilogistiikan toiminnoissa.

Sopeuttamistoimenpiteet talouden tasapainottamiseksi on käynnistetty niin oman toiminnan kuin Inhouse -yhtiöiden toteuttamien tukipalvelujen osalta. Tämä on edellyttänyt merkittävän määrän aikaresursointia tukipalvelujen henkilöstöltä.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Yleishallinnon ja oikeudellisten palveluiden osalta ei oleellisia muutoksia talousarvioon.

Kiinteistöhallinnon talousarvioon on tullut olennaisimpina poikkeamina palvelujen ostojen sekä aineiden ja tarvikkeiden osalta ylitystä sähköenergian kustannusten noususta sekä oletettua suuremmista kiinteistöhallintoon kohdistuvista siivouskustannuksista yhteensä noin 2–3 M€. Vuokratilustusten nousua on tullut talousarviovaiheessa karsittujen tilojen vuokratilustuksista, vapaaehtoisten kuntayhtymien ja Kysterin siirtyvien sopimusten nousseista kustannuksista aluehallituksen 14.11.2022 päätöksen mukaisesti ja kiinteistöveron nousun takia yhteensä n. 2–3 M€. Kokonaisuudessaan kiinteistöhallinnon ennuste ylittää talousarvion em. perusteiden n. 5–6 M€.

Hankinta- ja tukipalveluiden kustannusten ylitys ei ole edellisen kvartaalin lukuihin aikaan suhteutettuna muuttunut. Toteumalukuihin sisältyy edelleen merkittävä määrä virheellisiä kulukirjauksia. Tukipalvelujen operatiiviset kustannukset on budjetoitu toimialoille, minkä mukaisesti myös kustannukset on sovittu kohdennettavaksi niille tukipalvelujen toimittamien allokointitaulukoiden mukaisesti. Näiden osalta toteumassa näkyy virheellisesti ainakin välinehuollon kuluja ~220k€ ja kuljetuspalvelujen kustannuksia ~450 k€. Näiden lisäksi poikkeama talousarvioon aiheuttaa se, että hankintapalveluihin työllistyneiden aikaisemmin sijoittamattomien henkilöiden palkkojen osuus ei näy TA23 kuluissa. Kolmannen kvartaalin osalta ei vielä ole käytettävissä Inhouse -yhtiöiden toteumaa, mutta toimintalukujen perusteella oletuksena on, että osassa palveluita on kustannus kysynnän kasvun vuoksi suurempi, kuin mitä talousarvio ja toimintasuunnitelmassa on arvioitu. Hinnoissa ei ole muutoksia sovittuun.

HALLINTOPALVELUT SITOVAT TAVOITTEET, 1000 euroa

	1TA12			1PA121			1PA122			1PA123			1PA124		
	TA2023 te	Tot.9/2023 te	Tot.%	TA2023 te	Tot.9/2023 te	Tot.%	TA2023 te	Tot.9/2023 te	Tot.%	TA2023 te	Tot.9/2023 te	Tot.%	TA2023 te	Tot.9/2023 te	Tot.%
Toimintatuotot	7 209	4 346	60,28 %	0	0	***	0	1	***	7 209	4 344	60,26 %	0	0	***
Toimintakulut	-95 860	-72 502	75,63 %	-2 601	-1 485	57,11 %	0	-445	***	-91 993	-68 827	74,82 %	-1 267	-1 745	137,75 %
Toimintakate	-88 651	-68 157	76,88 %	-2 601	-1 485	57,11 %	0	-444	***	-84 783	-64 483	76,08 %	-1 267	-1 745	137,75 %

Sitovat tavoitteet ovat ulkoisia tuottoja ja kuluja.

1TA13 Henkilöstöpalvelut

Toiminta

Keskitettyt sijaishallinnan palvelut

Keskitetyn sijaishallinnan toimintamalli on hoitotyön osalta toiminut hyvinvointialueen laajuisena yleisten palveluiden ja ikääntyneiden palveluiden sekä ensihoitajien osalta. Toimintakäytäntöjä on yhtenäistetty ja raportointia standardoitu. Yhdessä palvelutuotannon kanssa on tunnistettu kehittämiskohteita, joihin on vastattu toimintamallia kehittämällä. Äkillisiin ja pidempiaikaisiin sijaisuuksiin käytettävissä oleva henkilöstöresurssi on erityisesti hyvinvointialueen viheralueilla todettu riittämättömäksi. Kesän aikana kokeiltiin kannustavan palkkauksen mallia (kertabonus), jonka avulla pyrittiin edistämään kesäsijaisrekrytointien vetovoimaa erityisesti haasteellisilla alueilla.

Hoito- ja hoivatyön henkilöstön rajallinen saatavuus on lisännyt vuokratyövoiman käyttöä erityisesti ikääntyneiden palvelutuotannossa. Lakisääteisen mitoituksen turvaamiseksi vuokratyövoiman ostot ovat ylittyneet huomattavasti talousarvioon suunnitellusta. Vuokratyövoiman käytön vähentämiseksi oman henkilöstön käyttöä on tehostettu ja tiukennettu kriteereitä vuokratyövoiman ostoille. Vuokratyövoiman käyttöä pyritään hillitsemään vakinaistamalla pidempään määräaikaisissa palvelussuhteissa työskennellyttä henkilöstöä sekä lisäämällä vakinaisen varahenkilöstön määrää erityisesti niillä toiminta-alueilla, joilla vuokratyövoiman käyttöä on ollut runsaasti. Vuokratyövoiman mahdollista kilpailuttamista ja muita vaihtoehtoisia malleja tarkastellaan edelleen loppuvuoden aikana. Tämän selvitystyökokonaisuuden tuloksena syntyy tarkentunut arvio vuoden 2024 henkilöstövuokrauksen tarpeesta ja kustannusrakenteesta.

Keskitettyt sihteeripalvelut

Keskitettyissä sihteeripalveluissa on selvitetty hallinnollisten sihteereiden työtehtäviä ja resurssoinnin kohdentamista niin, että palvelut vastaisivat toimialojen tarvetta. Toimeenpano sovittuihin työtehtäviin on vielä osittain kesken johtuen työntekijävaihdoksista ja muuttuneista työtehtävistä.

Työhyvinvointiyksikkö

Työhyvinvoinnin, työsuojelun ja työkykyjohtamisen organisaatorakenteet on vahvistettu ja ne ovat toiminnassa. Työkykyjohtamisen sovellus Aino Health on otettu käyttöön 1.4.2023 alkaen yhdessä työterveyshuollon kanssa. Aino Health tukee kaikkien esihenkilöiden aktiivisen tuen -mallin mukaista työkykyjohtamista ja sairauspoissaoloihin puuttumista suunnitelmallisesti. Työkykyprosessien varhaiseen puuttumiseen on saatu tällä parannusta. Järjestelmän tilastojen mukaan n. 65 % esihenkilöistä hoitaa järjestelmään työhyvinvointikeskustelut määräaikojen puutteissa. Vastaavasti 35 % esihenkilöistä ei reagoi tehtäviin ajoissa, joten tavoitteellisen työhyvinvointiajohtamisen toimintatapojen yhdenmukaistamista jatketaan.

Esihenkilöiden työkykyjohtamista on tuettu myös järjestämällä touko-kesäkuussa yhdenmukaisista työkykyjohtamisen käytännöistä kaikille esihenkilöille suunnattu soveltuvan ja työkykyjohtamisen koulutuspäivä (osalistuminen oli velvoittava). Valmennusta jatketaan ja tavoitteena on, että esihenkilöt kattavasti käyvät valmennuksen.

Henkilöstön kehittämissyksikkö

Henkilöstövoimavarojen kehittäminen ja vahvistaminen -strategisen ohjelman mukainen, suunnitelmallinen kehittämissyys alkoi monialaisten kehittämissyysryhmien toimesta keväällä. Kehittämissyys on edennyt

hyvinvointialueen yhteisten toimintakäytäntöjen luomiseen perehtymisen, mentoroinnin ja ammatillisen osaamisen kehittämistarve- kartoituksen osalta.

Henkilöstön kehittämisen tukisovelluksen (OSS) käyttöönotto on edennyt kehittämisvaiheeseen. OSS-sovellusta hyödynnetään täydennyskoulutusprosessin erivaiheissa sekä koulutusten seurannassa ja raportoinnissa. Lisäksi sovellus tukee perehtymisen ja työurakeskustelujen toteuttamista (lomakkeet).

Verkko-oppimisympäristöjen (HVA Moodle, Oppiportti) integraatiot ovat valmistuneet, joten verkkokurssisuoritukset siirtyvät automaattisesti koulutusrekisteriin lukuun ottamatta Awanic Moodle ympäristön suorituksia. Awanic Moodle -verkkoympäristön ja OSSin integraation rakentaminen on toteuttamisvaiheessa. Verkkokurssien rakentamis- ja kehittämistyötä jatketaan edelleen omana toimintana, kuten myös järjestelmäkoulutusta koko henkilöstölle. Istekin perehtymisen tukijärjestelmän kilpailutus ei tuottanut tulosta ja näin ollen on tuotettu väliaikaisratkaisuna OSS-tukilomakkeita. Jatkotoimista sovitaan marraskuun alussa yhteistyössä Istekki, tietohallinto ja henkilöstön kehittämisyksikkö.

Täydennyskoulutus raportin mukaan aikavälillä 1–9. 2023 toteutunut yhteensä 19 791 täydennyskoulutuspäivää. Tämä tarkoittaa keskimäärin 1,6 koulutuspäivää jokaista työntekijää kohden. Tavoitteena on, että jokainen hyvinvointialueen työntekijä suorittaisi vähintään kolme täydennyskoulutuspäivää kalenterivuodessa ammattitaidon ylläpitämiseksi. Täydennyskoulutuksesta 28 % on verkkokoulutusta (esim. Moodle, Oppiportti), 41 % ulkoista koulutusta (ulkopuolisen tahon järjestämät koulutukset esim. UEF, Savonia amk, Sakky) ja loput ovat sisäistä täydennyskoulutusta. Tavoitteena on kehittää ja laajentaa sisäisen täydennyskoulutuksen tarjontaa vastaamaan mahdollisimman hyvin henkilöstön ammatillisen osaamisen kehittämistarvetta.

Rekrytointiyksikkö

Rekrytointiyksikön asiantuntijoiden työnjakoa on uudistettu ja näin syvennetty ammattiryhmäkohtaista veto- ja pitovoimatyötä sekä rekrytointimarkkinointia. Näiden toimien kehittämisellä ja rekrytointi-ilmoituksia uudistamalla on saatu luotua pohjaa strategisemmalle ja systemaattiselle työnantajamielikuvatyölle. Kuntarekry-järjestelmän koulutusten tarvetta on edelleen ja tähän haetaan ratkaisuja keskittämällä ja tuottamalla videoita esihenkilöille tueksi. Lääkäreiden rekrytointi on aloitettu keskitetysti 1.9.23 alkaen.

Kansainvälisen rekrytinnin kokonaisuus on siirtynyt suunnittelusta täytäntöönpanovaiheeseen. Sansia kilpailuttaa yhteistyökumppania, joka alkaa tuomaan hoito- ja hoivatyöntekijöitä EU/ETA-alueen ulkopuolelta hyvinvointialueellemme vuoden 2024 alustavan aikataulun mukaan helmikuun alusta alkaen. Lisäksi ELY-keskus kilpailuttaa kumppanin, joka auttaa EU/ETA-alueelta lääkäreiden ja sairaanhoitajien rekrytoimisessa valtion subventoiman lähtömaakoulutuskonseptin mukaisesti. ELY-keskuksen, TE-palveluiden ja SAKKYn kanssa yhdessä toteutettavaan rekrykoulutusryhmään haetaan ulkomaalaistaustaisia osallistujia Siilinjärven ja Kuopion alueille. Ryhmä aloittaa koulutuksensa marraskuussa ja tavoitteena on, että osallistujat jatkavat maaliskuussa aloittavan hoiva-avustaja oppisopimuskoulutusryhmän mukana opintojaan ja työsuhdettaan. Vastaanotto-suunnitelmia on ikääntyneiden palveluasumisen ja kotiin annettavien palveluiden yksiköiden kanssa aloitettu tekemään.

Elo- ja syyskuun aikana rekrytointiyksikössä on osallistuttu aktiivisesti niin paikallisille kuin kansallisille rekrytointimessuille ja toteutettu oppilaitoskiertue. Lisäksi on avattu vuoden 2024 rekrytointimarkkinointisuunnittelu yhdessä veto- ja pitotyöryhmien osallistujien kanssa.

Tammikuusta syyskuun loppuun välisenä aikana on toteutettu yhteensä 1494 rekrytointiprosessia, mikä ennustaa noin 2000 rekrytinnin vuosivauhtia. Näissä rekrytoinneissa on ollut yhteensä haettavana 3220 tehtävää ja on saatu täytettyä 1701 tehtävää.

Rekrytointien jakaumat ajalla 1.1.-30.9.2023

Yksikkö			Palvelussuhteen laji		Palvelussuhteen tyyppi		Rekrytoinnin julkaisu	
	Rekrytoinnit	Työpaikat	Työsuhde	Virkasuhde	Vakinainen	Määräaikainen	Julkinen rekrytointi	Sisäinen rekrytointi
Hallintopalvelut	9	10	10	0	7	3	10	0
Henkilöstöpalvelut	353	1250	1246	4	162	923	1249	1
HVA Konsernihallinto	5	10	1	9	9	1	10	0
Ikääntyvien palvelut	267	557	497	60	514	43	554	3
Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut	34	52	6	46	36	13	49	3
Perhe- ja vammaispalvelut	410	547	377	170	409	125	547	0
Strategia- ja kehittäminen	30	60	36	24	14	46	54	6
Talouspalvelut	14	22	14	8	20	2	17	5
Yleisten palvelujen toimiala	372	712	479	233	513	195	691	21
Yhteensä	1494	3220	2666	554	1684	1351	3181	39

Rekrytoidut henkilöt ajalla: 1.1.-30.9.2023

Yksikkö	Tehtävät
Hallintopalvelut	5
Henkilöstöpalvelut	721
HVA Konsernihallinto	1
Ikääntyvien palvelut	248
Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut	60
Perhe- ja vammaispalvelut	218
Strategia- ja kehittäminen	33
Talouspalvelut	8
Yleisten palvelujen toimiala	407
Yhteensä	1701

Lähde: Kuntarekry-järjestelmä

Työsuojeluyksikkö

Työsuojeluorganisaatio on vahvistettu ja työsuojeluasiantuntijat toimivat hyvinvointialueen viidellä eri toimialueella. Työsuojelun toimintamallit on saatu toimimaan seuraavasti: työturvallisuus vaaratapahtumien ilmoittaminen HaiPro-järjestelmän kautta, vakuutusyhtiöyhteistyö koskien työturvallisuusvahinkoja ja niiden ilmoittamista, riskienarviointi Granite- riskienarviointijärjestelmän avulla, kemikaalirekisteri Eco-Onlinen avulla, yhteistyö- ja työsuojeluryhmien organisointi. Lisäksi on organisoitu työsuojeluyhdyshenkilö yksiköihin. Lisäksi on kehitetty yhteistyötä työsuojeluvaltuutettujen ja työsuojeluasiantuntijoiden välillä, koska työsuojeluasiantuntijat ovat olleet täysin uusi toimijaryhmä perinteisellä työsuojelualueella. Säännölliset tapaamiset työhyvinvointipalveluiden sekä turvallisuuspalveluiden kanssa ovat olleet tärkeitä rajapintatyön vuoksi. Sisäilma-asioissa on säännöllinen kontakti hyvinvointialueen sisäilma-asiantuntijaan. Yhteistyö työterveyshuollon kanssa toteutuu pääasiassa työpaikkaselvitysten kautta. Yhteistyö aluehallintoviraston kanssa toteutuu pääasiassa työsuojelutarkastusten yhteydessä tai vakavien työtapaturmien tutkinnoissa. Työsuojelun toimintaohjelman valmistuminen heti vuoden vaihteessa oli tärkeää, koska ohjelmassa määritellään mm. työsuojelun toimintakenttä ja mitä työsuojeluun kuuluu. Hyvinvointialueen työsuojelutoimikunta aloitti toiminnan syyskuudella 2023. Työsuojeluväalien kautta tuli työsuojeluun kolme uutta kokoaikaista ja yksi osa-aikainen työsuojeluvaltuutettu. Lisäksi väalien avulla on täydennetty varavaltuutettujen resurssia.

Palvelussuhdeyksikkö

Palvelussuhdeyksikön tiimi on organisoitunut ja tekee tiivistä yhteistyötä Monetran kanssa palvelussuhde- ja palkkausprosessien kehittämiseksi. Palvelussuhdeyksikkö on alkanut järjestämään toimialoille kohdennettuja koulutuksia palvelussuhdeasioista, ja koulutukset tulevat jatkumaan säännönmukaisina ympäri vuoden. HR-raportointi järjestelmät on julkaistu tiedolla johtamisen tiimin toimesta. Palvelussuhdeyksikön henkilöstöresurssit ovat edelleen liian vähäiset työmäärään nähden, palvelut ovat olleet ruuhkautuneita ja vastausajat pitkiä. Palkanlaskentapalveluja tuotetaan yhteistyössä Monetran kanssa, jossa prosessien kehittämisen tarpeita on toteutettu ja saatu aikaan ostopalvelujen säästöjä. Palvelussuhdepäällikön ja henkilöstöjohtajan tehtäviin kuuluu linjata TES soveltamista hyvinvointialueelle, toimintavuoden aikana on tehty runsaasti linjauksia ja ohjeita toiminnallisesti kannattavien ja henkilöstön työhyvinvointia tukevien linjausten eteen.

Olenaiset poikkeamat talousarvioon

Tammi-toukokuun toteuman perusteella tehdyn ennusteen mukaan, toimintakulut tulevat ylittymään keskitetyn sijaishallinnan osalta noin 24,8 M€ ja vuokratyövoimaostojen osuus noin 5,5 M€. Keskitettyjen sihteeripalvelujen henkilöstökuluja koskeva määräraha tulee vastaavasti alittumaan noin 2,8 M€.

Vuokratyövoimaostojen määräraha vuodelle 2023 oli arvioitu kuntien ilmoitusten perusteella arviona ja on osoittautunut riittämättömäksi. Kuitenkin yli 25 vuokratyösopimusta on siirtynyt hallinnoitavaksi sopimusehtoineen keskitettyyn sijaishallintaan.

Toimialoilla on vakituisen henkilöstön palkkavarat varattu korkeana, mutta tehtäviä ei ole saatu täytettyä ja vastaavat kustannukset ovat kohdentuneet määräaikaiseen sijaistyövoimaan henkilöstöhallintoon. Koska työvoimaa ei ole ollut toimialoilla saatavilla riittävästi, on toimialoille jouduttu ohjaamaan henkilöstöä vuokratyövoimana lakisääteisten palveluiden turvaamiseksi ja lakisääteisten henkilöstömitoitusten turvaamiseksi. Hyvinvointialueelta arvioidaan puuttuvan noin 200 hoitoalan henkilöstöä tällä hetkellä, joka näkyy ostopalveluiden kasvuna (vakituisen henkilöstön palkkamäärärahat henkilöstön osalta ovat olleet toimialoilla).

Korjaavana toimenä on aloitettu 1.10.23 alkaen sijaistyövoiman hallintaan sovitut yhteiset menettelyt, joilla vuokratyön käyttöä vähennetään ja ulkopuolisen sijaistyövoiman käyttöä vähennetään. Lisäksi vuokratyösopimuksia, jotka päättyvät 31.12.2023, ei jatketa vuodelle 2024. Linjaukset vuoden 2024 tarpeesta valmistellaan loppuvuoden aikana. Uudenlainen sijaishallintaprosessi otetaan käyttöön vuoden 2024 alusta. Tavoitteena on, että kaikki muut sisäiset järjestelyt, kuten varahenkilöresurssi ja henkilöstön joustava käyttö, arvioidaan aina ennen ulkopuolisen työvoiman käyttöä

Toinen olennainen poikkeama on työterveyshuollon ostoissa. Työterveyshuollon ostojen ennakoidaan toteutuvan huomattavasti alempana eli noin 1,8M€ alempana vuodelle 2023. Samalla tuloja vähenee 2,375 M€. Työterveyshuollon kustannusten ennakoidaan olevan noin 25 euroa/työntekijä, kun markkinoilla keskimäärin hinta on 45 euroa / työntekijä.

HENKILÖSTÖPALVELUT SITOVAT TAVOITTEET, 1000 euroa

	TA2023 te	Tot.9/2023 te	Tot.%
Toimintatuotot	5 875	4 726	80,44 %
Toimintakulut	-110 799	-102 097	92,15 %
Toimintakate	-104 924	-97 371	92,80 %
<i>Sitovat tavoitteet ovat ulkoisia tuottoja ja kuluja.</i>			

1TA14 Talouspalvelut

Toiminta

Talouspalveluiden toiminta hyvinvointialueella vuoden 2023 kolmannella neljänneksellä rinnastuu uuden, varsin suuren organisaation perustamiseen. Työmäärä on ollut suuri ja täynnä haasteita. Merkittävä osa taloushallinnon esihenkilöistä joutui valmistelevaan luovuttavien organisaatioiden vuoden 2022 tilinpäätöksiä ja toimintakertomuksia, mikä rasitti henkilöstöä ja viivästytti hyvinvointialueen käynnistämistä. Vuonna 2022 varsin myöhään tapahtuneet rekrytoinnit hidastivat organisaation käynnistämistä vuoden 2023 alussa. Yli 20 organisaation yhteen liittäminen on koetellut henkilöstön voimavaroja. Kaikista haasteista huolimatta kehitystä on tapahtunut.

Taloushallinnossa aloitettiin kesäkuussa 2023 selvitys työtapojen ja ict-ohjelmien kehittämiseksi. Selvityksessä on järjestetty työpajoja ja haastatteluja toimialojen johdolle ja asiantuntijoille. Työpajoissa on käyty läpi taloushallinnon nykytilaa, asiakaspalautetta ja kehittämistarpeita. Selvitys toimii pohjana toimintatapojen ja ict-järjestelmien kehittämiseksi. Kehittämistoiveita on tullut mm talousarvion laadintaan.

Talouspalvelut

Hyvinvointialueella laskujen käsittelyajat ovat nopeutuneet ja laskujen käsittelijät yksiköissä on selkeytyneet. Tarkastelujakson lopussa Rondon on aloitettu automatiikan kehittäminen ja on nähtävissä helpotusta isojen laskumassojen tarkistuksessa ja kierrossa. Automatiikan rakentaminen jatkuu syksyn edetessä.

Toimialojen laskuja on tiliöity valmiiksi automatiikalla sekä talouspalvelujen toimesta. Ostolaskujen kiertoa on valvottu tehostetusti ja käsittelijöitä on kontaktoitu. Ostolaskujen tiliöintejä on seurattu ja yksiköitä on ohjeistettu muistiotositteiden teossa, mikäli niissä on ollut korjattavaa.

Effector laskujen käsittelyssä on tapahtunut kehitystä syksyn aikana. Maksusitoumuksen tekemisessä on ollut haasteita ja tämän vastuuttamista selkeytetään.

Sosiaalirahoitustiimi

Täydentävän toimeentulotuen päätöksissä on pysytty lain mukaisissa käsittelyajoissa. Välitystiliasiakkaiden määrät eivät ole merkittävästi kasvaneet alkuvuoden tasosta. Lasten itsenäistymisvarat on siirretty pääsääntöisesti lasten pankkitileille luovuttajaorganisaatioista annettujen saldojen mukaisesti. Lastensuojelun perinnän osalta on osallistuttu ohjeistuksen valmisteluun sekä yhteistyökuvioiden määrittelyyn.

Perheoikeudellisen yksikön toimistotyö on käynnistynyt. Korvausten hakeminen kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä on valmisteltu ajalta 1.6 - 31.8.2023. Kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisten kustannusten korvausten hakemisen prosessia mallinnetaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Henkilöstöä on rekrytoitu myönnettyjen täyttölupien mukaisesti. Henkilöstön eläköitymissuunnitelmaa on valmisteltu. Tiimin sisäisiä toimintatapoja on kehitetty, käyttöön on otettu case-tiimityöskentely ja valmisteltu mentorointiparityöskentelyä perustehtävän työn tueksi. Saagan esitietojen keräystä ja toimintaprosessien kuvausta on valmisteltu sosiaalirahoitustiimin työtehtävien osalta.

Laskutusyksikkö

Laskutusta on kesän ja alkusyksyn aikana saatu edistettyä niin, että sosiaalihuollon ja terveydenhuollon laskutukset ovat pääsääntöisesti ajan tasalla. Viiveitä on vielä pieniltä osin terveydenhuollon että sosiaalihuollon asiakaslaskutuksessa. Haasteena koetaan edelleen se, ettei laskutukseen tarvittava tieto palvelutuotannosta välity laskuttajille tai se on puutteellista. Mikäli asiakastietoja ei tarvittavilta osin asiakastietojärjestelmiin ole

kirjattu, laskuttajilla menee tietojen keräämiseen aikaa ja tämä taas osaltaan viivästyttää asiakasmaksupäätösten tekoa sekä laskutusta.

Asiakkaiden maksukatot täyttyvät loppuvuotta kohden ja yhteydenotot lisääntyvät merkittävästi. Puhelinpalveluaikoja yhtenäistetään kaikissa laskutusyksikön toimipisteissä, jotta maksukattolaskennat saadaan käsiteltyä inhimillisissä aikarajoissa ja kohdennettua resursseja myös laskuttamiseen. Lisäksi muu laskutusyksikön prosessien ja toiminnan kehittämistyö on meneillään.

Aluehallituksen perustamat 3 asiakasmaksusihteerin virkaa on täytetty syyskuun ja lokakuun alun aikana.

Laskutusyksikkö

Laskutusta on kesän ja alkusyksyn aikana saatu edistettyä niin, että sosiaalihuollon ja terveydenhuollon laskutukset ovat pääsääntöisesti ajan tasalla. Viiveitä on vielä pieniltä osin terveydenhuollon laskutuksessa hyvinvointialueen pohjoisella alueella sekä sosiaalihuollon erityisasumispalveluiden laskutuksessa ja vammaispalveluiden Eloisan ostopalveluissa. Haasteena koetaan edelleen se, ettei laskutukseen tarvittava tieto palvelutuotannosta välity laskuttajille tai se on puutteellista. Mikäli asiakastietoja ei tarvittavilta osin asiakastietojärjestelmiin ole kirjattu, laskuttajilla menee tietojen keräämiseen aikaa ja tämä taas osaltaan viivästyttää asiakasmaksupäätösten tekoa sekä laskutusta.

Asiakkaiden maksukatot täyttyvät loppuvuotta kohden ja yhteydenotot lisääntyvät merkittävästi. Puhelinpalveluaikoja yhtenäistetään kaikissa laskutusyksikön toimipisteissä, jotta maksukattolaskennat saadaan käsiteltyä inhimillisissä aikarajoissa ja kohdennettua resursseja myös laskuttamiseen. Lisäksi muu laskutusyksikön prosessien ja toiminnan kehittämistyö on meneillään.

Aluehallituksen perustamat 3 asiakasmaksusihteerin virkaa on täytetty syyskuun ja lokakuun alun aikana.

Controllerpalvelut/Raportointi

Raportoinnissa on edelleen tehty raportteja sekä omana työnä että osallistuen SHVA ICT B6 Tiedolla johtamisen järjestelmät projektiin. Talousluvuista on otettu käyttöön vanhojen ratkaisujen lisäksi käytettävyyttä ja suorituskykyä parantava ratkaisu, jota käytetään myös strategisen johdon työpöydän lukujen muodostamiseen.

Olellaiset poikkeamat talousarvioon

Talouspalveluiden menot tulevat ylittymään reilu 12,4 M€, johtuen Kevan tasausmaksun 13,6 M€ osuudesta.

Talouspalvelut sitovat tavoitteet, 1000 euroa

	TA2023 te	Tot. 1-9/2023 te	Tot.%
Toimintatuotot	1 129	734	65,1 %
Toimintakulut	-15 679	-18 886	120,5 %
Toimintakate	-14 551	-18 151	124,7 %

1TA15 Strategia- ja kehittäminen

Toiminta

Hallinto

Toimialaa on johdettu sijaisjärjestelyin tammikuun puolivälistä alkaen. Toimiala hallittu käynnistäminen ja hallinnon prosessit on saatu käyntiin asianmukaisesti.

Hallintoon kuuluvan hankevoimalan työ on toteutunut suunnitellusti. Hyvinvointialueen vuoden 2022 tilinpäätös on laadittu hankevoimalan toimesta. Kestävää hyvinvointia Pohjois-Savoon hankkeen käynnistyminen ja viireillä olevien Tulevaisuuden sote-keskus hankkeen ja Tulevaisuuden kotona asumista tukevien menetelmien kehittämistyö on saatu käyntiin hyvinvointialueelle toimintojen siirron onnistuessa suunnitellusti. Myös sairaanhoitopiiristä siirtyvien hankkeiden tuki on hankehallinnosta järjestetty, mm. säännöllisesti pidetyin hankeklinikoin. Hankevoimalassa on hallinnoitavana 30M€ valtionavustuksia, 30 M€ ICT-muutosrahoituksia ja 18M€ hyvinvointialueen toiminnan vakiinnuttamiseen ja kehittämiseen saatua valtionavustusta. Uusia hankehakuja on tehty 6 M€:lla vuosille 2024–2026. Toimialan hallintoon on varattu omarahoitusosuutta, mitä tarvitaan osaan haetuista hankkeista koko hankeajalle. Päätökset rahoituksesta tehdään vuosittain talousarvion vahvistuttua. Toimialalle varattuihin koko konsernin yhteisiin johtamiskoulutuksiin tehtyä talousarviovarausta ei ole toistaiseksi hyödynnetty epävarman talouden takia.

Asiantuntijapalvelut

Yksikön toiminta on jatkanut muotoutumistaan kolmannen kvartaalin aikana. Omavalvonnan tukemisen ja tiedolla johtamisen vastuita on selkeytetty ja niiden prosesseihin panostettu. Tiedolla johtamisen kokonaisselvityksen tekeminen on aloitettu yhdessä UNA Oy:n kanssa. Palvelutuotannon kanssa on määritetty yhdessä tietotarpeita ja niihin vastaamisen mahdollisuuksia automaation avulla on kehitetty. Laatu kokonaisuutta ja laatupolitiikkaa edistetään verkostossa, joka koostuu useasta eri toimijasta. Asiakaspalautteiden kerääminen DigiFinlandin tuella on käynnistynyt. Asiakas- ja potilasturvallisuuden edistämiseksi on koottu koko hyvinvointialueen kattava verkosto ja aloitettu vaaratapahtumailmoitusjärjestelmän kilpailutus yhdessä tietohallinnon kanssa. Talousarvion toteutuma näyttää virheellisesti alittuvan palvelujen ostojen osalta, sillä osa palvelujen ostoista laskutetaan vain kerran vuodessa. Henkilöstöresurssit on sihteerin-/assistenttipanosta lukuun ottamatta täytetty tämänhetkisen tavoitteen mukaisesti.

Hyvinvoinnin ja terveyden sekä osallisuuden palvelut

Pohjois-Savon hyvinvointialueen HYTE- ja osallisuus palvelualue toiminta on edennyt lähes suunnitellusti. Hankkeiden myötä palvelualueelle on tullut HYTE- ja osallisuustyötä vahvistamaan hankehenkilöstöä. Kaikkia suunniteltuja henkilöresursseja ei ole päästy täyttämään, mm. osallisuuskoordinaatiota, joka on vaikuttanut toiminnan etenemiseen. Lisäksi palvelualueen päällikön sijaisuus on hoidettu sisäisellä tehtävien siirrolla, joka on vaikuttanut heikentävästi henkilöstöresursseihin.

Hyvinvointialueen palvelutuotannon kanssa on luotu yhteyksiä ja rakenteita hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Henkilöstömuutosten myötä on tarvittu HYTE-rakenteiden vahvistamista myös kuntien suuntaan. Lakisääteiset HYTE-neuvottelut ovat toteutuneet suunnitellusti. Hanketyönä on valmistunut osallisuusohjelma ja huolehdittu vaikuttamistoimielinten tuesta. Hanketyön päättyessä 2023 osallisuustyölle ei ole tällä hetkellä varattu resurssia. Alueella on viety eteenpäin monialaista HYTE-palvelukonseptia; järjestöjen ja kuntien tekemää HYTE-työtä on tehty näkyväksi, luotu toimintamallia HYTE-toimintaan ohjaamiseen sosiaali- ja terveystaloukselta ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimijoiden kesken.

Yleishyödyllisten yhdistysten toimintaedellytyksien tukemiseksi on jaettu myös hyvinvointialueen toisen avustushaun avustukset. HYTE-teemaverkostoja on täydennetty ja jalkauduttu hyvinvointialueen palvelutuotantoon HYTE-toimien tukemiseksi. HYTE-toimijoiden osaamista on tuettu koulutuksilla, hyvien käytäntöjen jakamisella ja hyvinvointialueen sisäisiä HYTE-alatyöryhmiä on aloittanut. Elintapaohjauksen toimintamallia on

suunniteltu. Kuntien, hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden HYTE-roolien ja tehtävien sekä HYTE-yhdyspintojen kirkastaminen ja erityisesti HYTE-kertoimeen liittyvien toimien tukeminen ovat olleet painopisteenä HYTE-työssä.

Kehittämispalvelut

Kehittämispalveluiden vuodenvaihteen yli jatkuneiden toimintojen jatkuvuus saatiin varmistettua. Valmisteluvaiheessa suunnitellun toiminnan jatkosuunnittelua tehtiin koko alkuvuoden ajan, mutta käynnistäminen täysimääräisesti ei ole onnistunut, koska suunniteltuja tehtävänkuvia ja niiden mukaisia tarvittavia tehtäviä ei taloustilanteen epävarmuuden takia ole toistaiseksi täytetty/edistetty.

Leanin osalta laadittiin konkreettiset toimenpiteet ja tavoitteet kehittämisen kyvykkyyden kasvattamiseksi ja kehittämistoiminnan tukemiseksi hyvinvointialueella vuosille 2024–2025 (TKKI –strateginen ohjelma). Toimenpiteiden toteutus käynnistetään syksyllä 2023. Kehitämme yhdessä – lean-koulutus laajennettiin HVA tasoisiksi, kevään aikana koulutusta järjestettiin kerran viikossa ja niihin osallistui 63 henkilöä.

Toimintajärjestelmän osalta on keskitytty ohjeiden hallinnan rakentamiseen, organisaation palvelu- ja tehtäväkartan rakentamiseen sekä toiminnan auditointeihin - työ on edennyt hyvin. Haasteita on edeltävien organisaatioiden mittavan ohjelman haltuunotossa.

Digitaalisten palvelujen osalta on jatkettu Tulevaisuuden Sotokeskus -hankkeen kohteiden työtä, digitaalisten hoitopolkujen kehitystä sekä suunniteltu Suomen kestävän kasvun ohjelman (RRP) toteutuskohteita. Terveyskylä-palvelun käytön vahvistamista osaksi arjen toimintaa ja digihoitopolkujen toiminnan kehittämistyötä on jatkettu. Hyvinvointialueella on 11 polkua ylläpitovaiheessa. Kymmenellä polulla toteutettiin ylläpidon katselmointi. Määrittelyvaiheessa on neljä polkua ja pilotointivaiheessa 7 polkua. Lääkeautomaattien, etähoivan ja etäkuntoutuksen kehittämisprojektit on aloitettu. Digiohjelma eli suuntaviivat digitaalisten ratkaisujen valinnalle, edelleen kehittämiselle ja hyödyntämiselle on edennyt lähelle hyväksyntävaihetta. Digipalvelujen osalta tässä muutostilanteessa haasteeksi on muodostunut palvelutoiminnan kyky osallistua digipalveluiden kehittämiseen ja käyttöönottoon.

Tieto- ja laitehallintapalvelut

Palvelualueen toiminta on käynnistynyt suunnitellusti ja syksyllä uusiin tehtäviin sijoitettujen henkilöiden tehtävänkuvat ovat alkuvuoden aikana tarkentuneet. Tieto- ja laitehallintapalveluiden ydinprosessien tunnistaminen ja kuvaaminen jatkuu ja sidosryhmäyhteistyötä on kehitetty ja vastuita ja tieto- ja laitehallinnon roolia on selkeytetty sekä ulkoisten että sisäisten sidosryhmien kanssa.

Syksyllä 2021 aloitettu ICT-muutoshanke jatkuu suunnitelmien mukaisesti vuonna 2023 ja tämän vuoden projektit ovat meneillään. Muutoshankkeessa jatketaan luovuttajaorganisaatioiden ympäristöjen yliheittoja hyvinvointialueelle aina syksyyn 2024 asti ja keskitytään mm. tiedolla johtamisen ja arkistointipalvelujen kehittämiseen sekä jatkokehitetään asianhallintaa, sähköisiä asiointipalveluja ja viestintäratkaisuja.

Sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmän käyttöönotto aloitettu ja potilastietojärjestelmän kilpailutus on valmistelussa. Lisäksi on käynnistetty hyvinvointialueen mm. taloushallinnon järjestelmäkokonaisuuden uudistaminen ja valmistaudutaan digiklinikan kilpailuttamiseen osana digitaalisten palvelujen strategista ohjelmaa. Avainhenkilöiden rekrytoinnit ovat pääsääntöisesti saatu tehtyä.

Hyvinvointialueella uutena palveluyksikkönä aloitti vuoden vaihteessa keskitetty laitehallinto, joka vastaa lääketieteellisen tekniikan ylläpitopalveluiden ja hankintojen keskitetystä hoitamisesta. Yksikön tehtäviin kuuluu myös laiteturvallisuudesta huolehtiminen, jonka käynnistämässä on ollut haasteita mm. resurssivajeen takia. Hyvinvointialueelle suunniteltu laitepalvelu käynnistetään vuoden 2023 jälkipuoliskolla.

Tieto- ja laitehallintoa kuormittaa useat päällekkäiset meneillään olevat hankkeet ja muutokset ja organisaation käynnistymiseen liittyvä yleinen keskeneräisyys.

Koulutuspalvelut

Koulutuspalvelujen toiminta on jatkunut suunniteltuun nähden osin vajaille resursseilla. Suunniteltuja ja talousarvioon palkkamenovarauksiin tehtyjä uusia tehtäviä ei taloustilanteen epävarmuuden takia ole toistaiseksi täytetty. Palveluiden tuottaminen koko hyvinvointialueelle on vaatinut tehtäväkuvien, tiimien ja vastuualueiden uudistamista. Opiskelijoiden harjoittelujen koordinointi, monialaisten oppimisympäristöjen kehittäminen ja osaamisen kehittämisen systemaattinen suunnittelu eivät ole voineet täysin käynnistyä resurssivajeen takia.

Opiskelijoiden harjoitteluihin liittyviä sopimuksia on laadittu koulutusorganisaatioiden kanssa sekä pyritty turvaamaan sopimuksen mukainen toiminta eri aloilla ja tieteenaloilla. Lisäksi opiskelijoiden laadukkaat harjoittelut on pyritty turvaamaan muutostilanteessa. Opiskelijoihin liittyvät ohjeet on yhdenmukaistettu koskemaan koko hyvinvointialuetta. Opiskelijoiden harjoittelutarjontaa sähköisiin varausjärjestelmiin etenee suunnitelmien mukaisesti (mm. Jobiili, Tiitus ja KuntaRekry). Henkilöstön osaamisen vahvistamiseen on järjestetty koulutuksia, valmennuksia ja fasilitointia. Tieteellisessä kirjastossa, Kliinisen koulutuksen keskuksessa ja Mikrokirurgiakeskuksessa on jatkunut tavanomainen toiminta.

Tutkimuspalvelut

Palvelualueen toiminta on käynnistynyt pääosin suunnitellusti, mutta osin vajain resurssein erityisesti perustettujen tutkimuskeskusten osalta. Lakisääteisten prosessien kannalta keskeisen Tiedepalvelukeskuksen toiminta on käynnistynyt hyvinvointialueen valmistelussa laadittujen suunnitelmien mukaisesti ja lakisääteiset tehtävät sekä niihin liittyvät prosessit on kyetty järjestämään asianmukaisesti. Olemme päivittäneet näihin tehtäviin liittyvät ohjeistukset ja aloittaneet Tiedepalvelukeskuksen uudistamisen, joka toteutetaan vaiheittain vuoden 2023 aikana. Uudistukseen liittyvät rekrytoinnit on saatu tehtyä. Uudistuksessa on keskitetty Tiedepalvelukeskuksen toimintoja, joka mahdollistaa tarjottavien palvelujen laadun paranemisen, uusien palvelujen tarjoamisen, asiantuntijoiden ja koordinaattorien erikoistumisen sekä tarjottavien palvelujen yhtenäistämisen. Viive rekrytoinneissa on aiheuttanut suunniteltua pienempinä toteutuneet palkkakulut.

Kliinisen tutkimuksen keskuksen, Hoitotieteen sekä sosiaali- ja terveysjohtamisen tutkimuskeskuksen, Sosiaalipalvelujen tutkimuskeskuksen ja Hyvinvointipalvelujen tutkimuskeskuksen toiminta on käynnistynyt. Kaikkia tutkimuskeskuksiin suunniteltuja uusia, pääasiassa Itä-Suomen yliopiston kanssa yhteisrahoitettavia, tehtäviä ei taloustilanteen epävarmuuden takia ole toistaiseksi edistetty. Tämän takia Terveystieteiden ja Sosiaalihuoltolain edellyttämän näyttöön perustuveden ja tieteellisen tutkimuksen tekemisen levittäminen koko hyvinvointialueelle on hidastunut. Tämä jatkuessaan heikentää erityisesti sosiaali- ja peruspalvelujen tehokkuuden ja vaikuttavuuden kehittymistä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisten tavoitteiden pohjana olevan tiedon ja tutkimuksen merkityksen kasvamista. Kesäkuussa tutkimuskeskusten käynnistymistä päätettiin edistää sopimalla Itä-Suomen kanssa perustettavien yhteisprofessuurien (1-2 kpl/keskus) käynnistämisestä. Kliinisiä lääketutkimuksia tekevien tutkimushoitajien ja tutkijalääkäreiden rekrytointien taloustilanteen epävarmuudesta johtuva peruuntuminen heikentää uusien kokeellisten lääkehoitojen saatavuutta sekä hidastaa kliinisten lääketutkimusten määrän kasvua Pohjois-Savon hyvinvointialueella. Tätä olemme pyrkineet minimoimaan järjestämällä kansallisesti laajamittaisen tutkimushoitajien koulutuksen, joka toteutettiin toisella vuosineljänneksellä. Tutkimus- ja innovaatiotoimintaan liittyvä strateginen ohjelma valmistui toisen vuosineljänneksen aikana. Strateginen ohjelma hyväksyttiin hallituksessa ja sen toimeenpano käynnistyy neljännellä vuosineljänneksellä. Strategisen ohjelman toimeenpano auttaa tutkimuskeskusten käynnistämässä sekä helpottaa kliinisten lääketutkimusten käynnistämistä. Tutkimus-, koulutus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan liittyvää osuutta YTA-sopimuksesta on valmisteltu aktiivisesti ja se valmistuu neljännen vuosineljänneksen alkupuolella.

Olellaiset poikkeamat talousarvioon

Talouden ja sen seurannan epävarmuus sekä haasteet saada ajantasaista luotettavaa tietoa talousjärjestelmistä vaikeuttavat merkittävästi talouden ennustamista. Strategia- ja kehittäminen toimialalle on suunniteltu koko hyvinvointialuekonsernille yhteisiä keskitettyjä **tutkimus-, koulutus-, kehittämis- ja asiantuntijapalveluja** mm. seuraavasti:

- asiantuntijapalveluihin tiedolla johtamisen, asiakas- ja potilasturvallisuus sekä valmius- ja varautumistehtävien varaukset,
- keskitettyjä sisäisiä kehittämisspalveluita,
- keskitettyjä tieto- ja laitehallintapalveluita,
- keskitettyjä tutkimus- ja koulutuspalveluita,
-

Em. keskitetyt uudet varaukset on tehty hyvinvointialueen toiminnan kehittämisen, tutkimuksen, koulutuksen ja innovaatiotoiminnan sekä asiantuntijapalveluiden turvaamiseksi, mutta epävarman taloustilanteen takia niitä ei ole toistaiseksi täysimääräisesti täytäntöön pantu vaan lakisääteiset tehtävien toteutuminen on toistaiseksi pyritty turvaamaan. Tämä tulee näkymään toimialan talousarvion lopullisessa toteumassa sen merkittävänä alittumisena.

STRATEGIA JA KEHITTÄMINEN SITOVAT TAVOITTEET, 1000 euroa

	TA2023 te	Tot.9/2023 te	Tot.%
Toimintatuotot	28 166	17 657	62,69 %
Toimintakulut	-109 150	-68 192	62,48 %
Toimintakate	-80 984	-50 535	62,40 %

Sitovat tavoitteet ovat ulkoisia tuottoja ja kuluja.

1TA20 Perhe- ja vammaispalvelut

Toiminta

Perhe- ja vammaispalveluiden palvelutuotannossa on edelleen jatkettu palvelutuotannon hyvinvointialueelle siirtymiseen liittyvien asioiden haltuunottoa, ja painopiste työskentelyssä on ollut palvelutuotannon turvaamisessa. Toiminnan haltuun ottamisessa on hyödynnetty hyvinvointialueen valmistelussa olleiden työryhmien työtä, alueella olevia toimintamalleja ja -käytäntöjä sekä hanketyötä. Uudistuksen tuomien muutoksien ja organisoitumiseen liittyvien kokonaisuuksien haltuun ottaminen jatkuu edelleen.

Palvelutuotannon ja sen hallinnollinen organisoituminen kolmelle sote-palveluiden toimialueelle vaatii toiminnan suunnitteluun ja seurantaan liittyvien rakenteiden luomista yhteisen vuoropuhelun ja palvelutuotannon integraatiotarpeiden seuraamisen mahdollistamiseksi ja näitä rakenteita on muodostettu palvelutuotannossa. Yhteisenä tavoitteena on sovittaa yhteen asiakkaan tarpeita vastaavat palvelukokonaisuudet ja -ketjut.

Perhe- ja vammaispalveluiden organisoituminen palvelualueisiin ja -palveluyksiköihin sekä toimintayksiköihin on toteutunut onnistuneesti. Haasteita on tuonut johtamisrakenteen keskeneräisyys ja lähiesihenkilöiden puuttuminen palvelutuotannosta, viimeiset lähiesihenkilöt ovat aloittaneet työskentelyn syksyllä. Lisäksi hallinnollisen työn tuen vajeet sekä tietojohtamisen työkalujen keskeneräisyys, niin talouden kuin toiminnankin osalta, ovat vaatineet runsaasti selvittelytyötä ja tuoneet ylimääräisiä haasteita ratkaistavaksi, mikä on kuormittanut organisaation eri tasoja perhe- ja vammaispalveluissa. Sosiaalihuollon kolmesta asiakastietojärjestelmästä tuotettavan seurantatiedon raami on luotu perhepalveluihin ja tiedon muodostaminen on käynnistynyt.

Lisäksi perhe- ja vammaispalveluissa merkittävät haasteet liittyvät henkilöresursseihin, mikä on vaikeuttanut palvelutuotannon järjestämistä sekä kasvattanut ostopalveluja. Henkilöstön saatavuusongelmat koskevat kaikkia ammattiryhmiä. Huomion arvoista on, että kaikilta osin henkilöstöressurssien vajeusta ei ole mahdollista edes yrittää paikata käyttämällä ostopalveluja, koska lainsäädäntö ei sitä mahdollista. Palvelutuotannossa on tapahtunut määräaikojen ylittymisiä johtuen resurssivajeista, mutta valtaosin palvelut on pystytty järjestämään säädettyjen määräaikojen puitteissa. Lain määrittämää henkilöstömitoitusta ei kaikilta osin täytetä perhe- ja vammaispalveluissa.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Perhe- ja vammaispalveluiden talousarvio on tehty yleisellä tasolla, mikä vaikeuttaa talouden seurantaan ja arviointia. Toimintatuotoissa on edelleen viivästymistä. Maksutuottoja on kertynyt erityisesti touko-kesäkuusta alkaen, vaikka asiakaslaskutus ei ole vielä tänä ajana tasalla. Myyntituottojen kertymä on alhaisella tasolla. Valmistelussa on sopimukset toisten hyvinvointialueiden kanssa, jotta korvauksia hyvinvointialueilta voidaan laskuttaa. Tässä vaiheessa myyntituottojen osalta ei ole mahdollista arvioida sen toteumaa.

Toimintamenoissa henkilöstökuluista on puuttunut Vaalijalalta siirtyneiden henkilöstön palkkakustannukset. Elokuussa voimaan tulleen opiskeluhoollon psykologien henkilöstömitoituksen toimeenpanoon ei myöskään ole talousarvion henkilöstömenoissa varauduttu. Palveluiden ostojen kokonaisuutta on haastavaa arvioida, sillä palvelunostoista puuttuu erityisesti Etelä-Savon hyvinvointialueen laskut vammaisten asumispalveluiden osalta kokonaan ja laitoshoidon osalta heinä-syyskuulta. Syyskuun toteumassa on Etelä-Savon laskuttamat Vaalijalan ostot tammi-kesäkuulta ja muutkin asiakaspalveluostot pääosin vain kahdeksalta kuukaudelta, minkä perusteella vammaispalveluiden palvelujen ostoihin näyttää muodostuvan ylitystä 17,8 M€. Perhepalveluissa henkilöstön heikon rekrytointitilanteen vuoksi ostopalveluina on järjestetty etenkin lasten psykologisia tutkimuksia sekä opiskeluhoollon psykologipalveluja. Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden määrärahat puuttuvat Vaalijalasta siirtyneiden yksiköiden osalta. Toimialalle ei ole varattu määrärahaa omaishoidon tukeen, minkä vuoksi avustusten arvioidaan ylittävän noin 5 M€. Muutoin olennaisia poikkeamia ensimmäisen

yhdeksän kuukauden osalta ei ole todettavissa. Lastensuojelussa ei perheille annettaviin avustuksiin ole talousarviossa tehty riittävää varausta.

PERHE- JA VAMMAISPALVELUT SITOVAT TAVOITTEET, 1000 euroa

	TA2023 te	Tot. 9/2023 te	Tot.%
Toimintatuotot	9 608	6 510	67,8 %
Toimintakulut	-157 359	-149 328	94,9 %
Toimintakate	-147 751	-142 818	96,7 %

Sitovat tavoitteet ovat ulkoisia tuottoja ja kuluja.

Perhe- ja vammaispalvelut/Mittarit

Organisaatiotaso	Mittari	Tavoite 2023	Toteuma 9/2023
1TA20 Perhe- ja vammaispalvelut	Muistutusten/kanteluiden määrä	120	49
1PL2170 Lastensuojelupalvelut	Systeminen lastensuojelu, tiimitoimintamalli käytössä kaikissa viidessä lastensuojelun alueellisessa toimintayksikössä	4/5, 80 % peitto	3/5
1PL2170 Lastensuojelupalvelut	Lastensuojelun palveluissa olevista lapsista kodin ulkopuolisessa sijoituksessa olevat lapset	aleneva	38 %
1PL2170 Lastensuojelupalvelut	Lastensuojelun sosiaalityössä vakinaisesti täytetyt virat	90 %	74 %
1PL2122 Neuvolapalvelut	Lapset puheeksi menetelmäkoulutuksen käyneet terveydenhoitajat lastenneuvolassa, 4-vuotiaiden tarkastuksessa menetelmän käyttö	50/100, 50 %	30,6 % koulutuksen käyneitä työntekijöitä siirtynyt toisiin tehtäviin
1PL2157 Psykososiaalinen opiskeluhoolto	IPC-menetelmäkoulutuksen käyneet työntekijät (Interpersonal counselling) 13–18-vuotiaiden kanssa työskentelevistä työntekijöistä	100/200, 50 %	15 %
1PA220 Vammaispalvelut	RAI-toimintakykyarvioiden määrä vammaispalveluissa	kasvava	+ 4 %
1PY2201 Vammaisten asumispalvelut	Vammaisten tuetun ja yhteisöllisen asumispalvelun asiakkaat	kasvava	Ennallaan
1PY2201 Vammaisten asumispalvelut	Vammaisten ympärivuorokautisen asumispalvelun asiakkaat	aleneva	Ennallaan
1PY2201 Vammaisten asumispalvelut	Vammaisten laitoshoidon ja -kuntoutuksen hoitopäivät	aleneva	Ennallaan
1PY2230 Vammaisten avopalvelut	Virtuaalisen päivätoiminnan asiakkaat	kasvava	Ennallaan

1TA30 Yleiset palvelut

Toiminta

Erityispalvelujen yleinen toiminta

Erityispalveluiden palvelutuotannossa on kolmannella neljänneksellä jatkettu kesän jälkeen kasvaneita hoitojonojen purkamiseen tähtääviä toimenpiteitä erityisesti tekonivelkirurgiassa (palveluseteli) ja valmisteltu toimenpiteitä kaihikirurgian hoitojonojen purkamiseksi (Järvi-Suomen Terveys Oy). Paikallispuudutuksissa tehtävä leikkaustoiminta on jatkunut lialnessa ja Varkaudessa erityisesti silmätautien ja gastroenterologian osalta.

Toiminnallisesti hoitohenkilöstön saatavuushäiriö on edelleen vaikeuttanut erityispalveluiden toimintaa erityisesti operatiivisten alojen osalta. Mielenterveyden osalta lääkäripalvelujen ostopalvelut ja Kuvantamiskeskuksen ostopalvelut ovat olleet toiminnan turvaamiseksi välttämättömiä ja tulevat ylittämään talousarvioon varatun määrärahan.

Talouden suunnittelu vuodelle 2024 on pääosin toteutettu mutta sopeuttamistoimien kohdentaminen vuoden 2023 alijäämän pienentämiseksi ja vuoden 2024 talouden vakauttamiseksi tulevat vaatimaan suunnittelua vuoden 2023 viimeisellä neljänneksellä.

Ydinyksiköt

Henkilöstön määrä 30.9.2023 1275 on 8 % koko hyvinvointialueen henkilöstön määrästä. Hyvinvointialueella vakinaisten osuus syyskuussa oli 64 % ja ydinyksiköissä 59 %. Sairauspoissaolopäiviä/hlö oli 10,9, joka on 13 % pienempi kuin koko hyvinvointialueen luku. Yli 3 kk sairauslomat % oli 1,84 suurempi kuin koko hyvinvointialueen luku. Hoitajien vuokrauksesta maksettu sisäisesti tammi-syyskuussa 4,9 M€, joka on noin 22 % hoitohenkilöstön henkilöstökuluista. Henkilöstökulujen toteumaprosentti on 76 %, joka tarkoittanee niiden hieman ylittävän.

KPI Henkilöstön henkilötyövuodet (HTV)

Teoreettinen työpanos HTV	Toteutunut työpanos HTV	Palkattomat poissaolot HTV
802,15	692,01	110,14

Sairauspoissaolot

Sairauspoissaolopäivät	Sairauspoissaoloprosentti	Sairauspoissaolopäivät/hlö
8 444	3,78%	10,90

Sairauspoissaolopäivät/HTV	Henkilöitä, joilla ei sairaspoissaoloja (%)	Yli 3kk sairauslomat %
14,55	44,53%	13,88%

	Mittari	Tavoite 2023	Toteuma 9/2023	Tot.%
1PK411 YDINYKSIKÖT	Somaattiset hoitajaksot	8 988	8 364	93,1 %
	Somaattiset hoitopäivät	31 180	26 345	84,5 %
	Hoidetut henkilöt/asiakas	45 748	29 244	63,9 %
	Avohoidon kontaktit	61 987	69 748	112,5 %
	Yleisten palveluiden päivystyskäyntien määrä	1 650	18	1,1 %
	Muistutusten/kanteluiden määrä	60	73	121,7 %
	Etäpalveluiden käytön osuus kaikista käynneistä	2 %	0,5 %	22,6 %

Toiminnallisten tavoitteiden seuraaminen on edelleen ollut haastavaa, koska seurantajärjestelmistä saatava data ei ole vielä ollut vertailukelpoinen. Toimintalukujen (mm. leikkauksien/toimenpiteiden määrät, vuodeosasto- ja hoitopäivien määrät, avohoidon käynnit jne.) vertailu edelliseen vuoteen on ollut haasteellista liittyen kolmeen erilliseen potilastietojärjestelmään (Uranus, alue-Pegasos, Lifecare). Ydinyksiköiden osalta toiminnan keskeiset luvut ovat toimenpiteitä lukuun ottamatta suurempia kuin edellisen vuoden vastaavat luvut.

Hoidon saatavuus on edelleen huonontunut jonkin verran kaikilla erikoisaloilla. Ortopedian ja Neurokirurgian yhteisessä rankaleikkausjonossa on jo 75 yli 6 kk odottanutta potilasta. Tukieliinkirurgiakeskuksessa ja erityisesti tekoniivelleikkauksissa ollaan yli 900 potilaan hoitotakuuylitys tilanteessa. Syynä tähän on ollut erityisesti vuodeosastojen ja leikkaus- ja toimenpidesalihoitohenkilöstön puute ja siirtyminen muuhun työhön. Tämä aiheuttaa isoja haasteita oman toiminnan tehostamiselle. Tekoniivelleikkauksen kertynyttä hoitotakuuvelkaa aloitetaan purkamaan YTA-yhteistyöllä ostamalla tekoniivelleikkauksia ELOISASTA, palvelusetelin (9000 €) kautta sekä omaa toimintaa tehostamalla (suunnitteilla kannustepalkkaus, rajoittavana tekijänä saattaa olla hoitohenkilöstön saatavuus). Lisäksi loppuvuoden aikana aloitetaan jonojen purkua Järvi-Suomen Terveyden kautta. Näin tavoitellaan n. 500–600 tekoniivelleikkausta/v (n. 3,9 M€), tästä realisoitunee n. 100 leikkausta tämän toimintavuoden aikana. Hoitohenkilökuntavajeen ja osin jatkohoitoon pääsyn ongelmien vuoksi potilaita on jouduttu hoitamaan edelleen myös oman erikoisalalan ulkopuolisilla osastoilla, mikä on aiheuttanut osaamisvajetta, väsyneisyyttä ja turhautuneisuutta hoitohenkilökunnassa.

Seutupalvelut toteutuvat suunnitellusti kardiologialla, neurologialla, radiologialla sekä ortopedialla. Radiologiasta on laadittu erillinen palvelurakennesuunnitelma sisältäen mm. hyvinvointialueen kattavat, kilpailutetut sopimukset (vanhat sopimukset irtisanotaan) sekä kiinteistöjen, laitteiston ja henkilöstön kustannustehokkaan käytön (mm. karsitaan turhat / päällekkäiset laitehankinnat).

Operatiivinen keskus

Talouden ja toiminnan seuraaminen on parantunut, mutta seurantaluvuissa on edelleen epävarmuutta: edelleen KYSin ja siihen liittyneiden alueellisten palveluiden toimintalukuja ei voida toistaiseksi seurata kokonaisuutena.

Kulunutta kautta varjostaa pula jatkohoitopaikoista ja hoitohenkilökunnasta erityisesti vuodeosastoilla ja leikkaustoiminnassa. Tämä on rajoittanut toimintaa ja liian pitkiksi venyneiden hoitojonojen purkamista.

Kesäaikaan kiireettömät toiminnot ovat olleet suunnitellusti supistettuina, mutta siitä huolimatta kiireellisen ja päivystyksellisen toiminnan toteuttaminen on ollut erittäin vaikeaa esimerkiksi teho-osaston resurssien riittävyyden kannalta. Tehon vaikean tilanteen vuoksi on tehty monenlaisia erityisjärjestelyitä ja mm. sovittiin määraikainen kertapalkkio vuoronvaihdosta.

Useilla erikoisaloilla Itä-Suomessa on edelleen vaikeutuvaa erikoislääkäripulaa, mikä vaikuttaa myös KYSin toimintaan. Näin on Operatiivisen keskuksen alaisista aloista erityisesti urologian ja silmäsairauksien aloilla. Näillä aloilla Pohjois-Karjalassa tai Itä- ja Etelä-Savossa on hyvin vähän erikoislääkäripalveluita (tai ne ovat ulkoistettu erinäisin seurauksin), jolloin suuri osa näiden alueiden aiemmin hoitamista potilaista päätyy KYSiin ilman, että meillä resurssi olisi lainkaan lisääntynyt. Hoidamme siis yhä useammalla erikoisalalla paitsi Pohjois-Savon potilaita, yhä useammin myös muilta HVA:lta siirtyneitä potilaita. Merkittävänä riskinä on näiden alojen lääkäreiden siirtyminen yksityisten firmojen palvelukseen, mikä vaarantaisi monin tavoin julkisten palveluiden toiminnan.

Operatiivisen yksikön hoitojonotilanne on aiempaa ongelmallisempi: KYSin osalta koko yksikössä on n 3900 potilasta leikkausjonoissa, mikä on n 900 potilasta enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Hoitoa odottavista hiukan alle 1200 henkilöä on odottanut hoitoa yli hoitotakuulain vähimmäisvaatimuksen eli yli 180 vuorokautta. Olemme kehittäneet leikkaushoitoa mm siten, että kevyempää kirurgiaa on siirretty polikliinisiin yksiköihin erityisesti Varkauden ja Iisalmen sairaaloihin. Lisäksi esimerkiksi KNK-taudeilla on pystytty kehittämään ns. nopean toiminnan päiviä, joina aiemman noin viiden potilaan leikkauspäivää on tehostettu jopa kahdeksan potilaan päiviksi.

KYSissä myös viimeistellään leikkaustoiminnan käsikirjaa, mikä tarkoittaa uutta aiempaa sujuvampaa leikkaustoiminnan mallia ja sitä tukevaa johtamisrakennetta, missä työssä Operatiivisella yksiköllä on keskeinen rooli. Kaiken tämän lisäksi tarvitaan myös uusia suunnitelmia jononpurkuun. Itse harkitsisin päiväaikaisen toiminnan kehittämisen lisäksi sen ulkopuolisen lisätyömallin kehittämistä JST:n kanssa.

Seutupalvelut toteutuvat suunnitelman mukaisesti kaikilla erikoisaloilla, joskin silmätaudeilla tähän liittyy palkkioon liittyvää epävarmuutta.

Operatiivinen keskus

	1 - 9 2023	1 - 9 2022
Avohoidon kontaktit	126 067	114 671
Etäkäynnit	907	780
Tilastoitavat käynnit (vanha määritelmä, ei enää mittari)	101 859	92 016
Hoitojaksot	11 979	11 654
Nettohoitopäivät hoitoilmoituksesta	29 725	31 797
Hoitopäivät laskutuksesta	23 186	25 542
Toimenpiteet	9 091	9 021
Hoidetut henkilöt	39 486	37 210
Hoidetut henkilöt avohoito	36 758	34 513
Hoidetut henkilöt osastohoito	7 815	7 862
Lähetteet	26 179	23 561

Lääkinnällisten palvelujen keskus

Vuoden 2023 tammi-syyskuu on ollut uusien järjestelmien ja uuden yhteistoiminnan muovautumisen aikaa. Monet toiminnan avuksi luodut järjestelmät ovat erikoissairaanhoidon näkökulmasta menneet vaikeammiksi käyttää ja kokonaistieto näyttäytyy puutteellisena edelleen. Toiminnan ja talouden seuranta on pystytty josain määrin parantamaan, mutta vielä on paljon kehitettävää tässä.

Hyvinvointialueella toivotaan enemmän asiantuntijoiden kuulemista, mikä on keskeinen osa päätöksiä tehtäessä. Väestön ikääntyminen ja sairauksien lisääntyminen näkyy Lääkinnällisissä palveluissa. Erityispalvelujen tuotto Lääkinnällisissä palveluissa on hieman jäljessä tavoitetta, tällä hetkellä noin 70 % talousarvion tuotto-odotuksesta. Osa tuotosta kirjautuu myöhässä toiminnan luonteeseen liittyen. Meillä on potentiaalia ja tarvittavaa osaamista, jota voidaan kanavoida yhä paremmin myös tuottavuusohjelman myötä mm. diabeteksen

hoidon, palliatiivisen hoidon ja hyvinvointialueen ravitsemusterapian terävöittämisen avulla säästöjä tuoden. Meille keskitetty hoito jatkaa todennäköisesti hyvää tuottoaan niin ikään. Yleinen hintataso on aiheuttanut mallillisesti korotuksia palvelun hintoihin.

Lääkinnällisten palvelujen keskus

Kuukaudet saa auki yläreunan +-merkeis

	1 - 9 2023	1 - 9 2022
Avohoidon kontaktit	153 198	144 359
Etäkäynnit	1 728	2 109
Tilastoitavat käynnit (vanha määritelmä, ei enää mittari)	141 039	133 991
Hoitojaksot	4 292	4 564
Nettohoitopäivät hoitoilmoituksesta	18 612	21 137
Hoitopäivät laskutuksesta	21 783	22 671
Toimenpiteet	7 864	6 773
Hoidetut henkilöt	31 744	29 688
Hoidetut henkilöt avohoito	30 847	28 637
Hoidetut henkilöt osastohoito	3 269	3 413
Lähetteet	17 429	15 473

Meillä on ollut 153 198 avohoidon käyntiä, yli tavoitteen. Hoitojaksot ovat yli 4 292, 57 % vuositavoitteesta. Tässä on huomioitava, että Lääkinnällisten palvelujen somaattisia potilaita on sairaansijojen puuttuessa jouduttu hoitamaan muiden yksiköiden osastoilla, mikä muuttaa tilastointia. Hoitopäiviä on kuitenkin yhteensä yli 15 930 vastaten 81 % vuositavoitteesta. Potilaat jonottavat jatkohoitopaikkaa erikoissairaanhoidon osastoilla pitkään. Etäkäyntejä on ollut vain 1 % kaikista käynneistä, mutta tätä kehitämme edelleen. Olemme hoitaneet Lääkinnällisissä palveluissa 27 816 henkilöä, 79,5 % tavoitteesta.

Hoitotakuussa olemme kohtuudella pysyneet, ainoastaan yksittäisiä ylityksiä on. PYT-toiminta on kuitenkin ollut tarpeen endokrinologialla, gastroenterologialla sekä lastenpsykiatriassa ja suunnitteilla myös hematologiassa pienimuotoisesti. Olemme ottaneet monet edellisen vuoden ostopalvelut omaksi toiminnaksi, mikä säästää kustannuksia. Olemme laatineet sopeuttamissuunnitelmaa talouteen, mutta pysymme siinä sote-uudistuksen mukaisissa tavoitteissa, emmekä suunnittele esimerkiksi Lääkinnällisten palvelujen seutupalvelujen lakkauttamista. Taloudessa tarvitaan pitkäkestoista suunnitelmaa, jotta tavoitellut säästöt onnistuvat.

Kaiken kaikkiaan ongelmia tulee ratkaista edelleen, tiedolla johtamista parantaa. Meillä on edelleen hyvä visio toimivista ja kustannustehokkaista erikoissairaanhoidon palveluista mukaan lukien yliopistosairaalan tutkimus- ja opetustoiminta.

Mielenterveys ja hyvinvointi

Mielenterveys- ja hyvinvointipalveluissa syyskuun loppuun mennessä koko hyvinvointialuetta kattava psykiatrian lääkäripula on tuottanut edelleen palvelujen järjestämiseen haastetta. Erikoislääkäripula koskee sekä nuorisopsykiatriaa että aikuispsykiatriaa. Lääkäripulaa on jouduttu paikkaamaan ostopalvelulääkäritoiminnalla, jota onneksi on ollut saatavilla. Olemme jatkaneet aikaisempien sopimusten mukaisia ostoja sekä joutuneet tekemään myös uusia hankintapäätöksiä välttämättömien palvelujen turvaamiseksi. Varkauden aikuispsykiatrisen polikliinisen toiminnan jatkaminen edellytti laajan lääkäripalvelujen oston 1.3.2023 alkaen. Virkälääkäreiden rekrytointia on tehostettu ja virkoja laitettu myös julkiseen hakuun. Virkoja oli haussa: Yksi erikoislääkäri saadaan nyt vakituisen virkasuhteeseen ja toinen erikoislääkäri ylilääkäriin virkaan. Lääkäreiden tehtäväkohtaista palkkaa sekä päivystystyön korvauksia on tuntuvasti tämän vuoden aikana nostettu. Näillä muutoksilla on pyritty parantamaan rekrytointia sekä lisäämään veto – ja pitovoimaa. Ostopalvelulääkäritoiminta on kilpailutettu ja kilpailutuksen perusteella lähdetään nyt tekemään hankintasopimuksia vuodelle 2024. Koko hyvinvointialueella psykiatrisista hoitojaksoista on toteutunut 2 269 hoitojaksoa, joka on ylittänyt hoitojakso tavoitteen, ollen 135 % tavoitteena olevista hoitojaksoista. Psykiatristen hoitopäivien toteuma on 20 534

hoitopäivää, joka on 90 % tavoitteena olevista hoitopäivistä. Hoidettuja henkilöitä on ollut tähän mennessä 6 232, joka on lähes 96 % koko vuoden tavoitteesta. Mielenterveyspalvelujen avohoidon kontakteja on toteutunut lähes, 106 000 tavoitteen ollessa koko vuodelle 84 500. Lähetteen määrä on ollut noin 3800, joka ylittää aikaisempien vuosien tason. Muistutusten ja kanteluiden määrä on ollut nousussa, joka on pääteltävissä siitä, että tähän mennessä niitä on ollut 51, kun koko vuoden ennuste on 40. Hoitotakuun ylityksiä (>90 vrk) on ollut syyskuun lopussa aikuispsykiatrialla 17 ja nuorisopsykiatrialla 46. Hoitojonossa olevia on ollut viikolla 41 nuorisopsykiatrialla 91 ja aikuispsykiatrialla 179.

Hoidon odotus (ylitykset) kuun viimeinen päivä 2023 (huhtikuu puuttuu)

	tammi	helmi	maalis	touko	kesä	heinä	elo	syys
70 psykiatria	9	5	4	18	39	34	13	17
74 nuorisopsykiatria	71	71	80	78	65	63	46	46
YHTEENSÄ	80	76	84	96	104	97	59	63

KYS:n toimintaluvut alla olevassa taulukossa vertailtuna edellisiin vuosiin. Tästä taulukosta puuttuvat Varkauden ja Iisalmen mielenterveyspalvelujen toimintaluvut, jotka mukana tekstiosassa.

Mielenterveys ja hyvinvointi	Kuukaudet saa auki yläreunan +merkeistä				
	1 - 9 2023	1 - 9 2022	1 - 9 2021	1 - 9 2020	1 - 9 2019
Avohoidon kontaktit	64 033	66 604	72 858	76 599	76 040
Etäkäynnit	1 456	1 994	3 426	3 424	49
Tilastoitavat käynnit (vanha määritelmä, ei enää mittari)	56 449	59 909	66 661	71 214	70 132
Nettohoitopäivät hoitoilmoituksesta	14 529	18 088	18 621	18 690	19 965
Hoitopäivät laskutuksesta	14 937	16 394	16 686	17 698	19 165
Toimenpiteet	918	2 200	1 806	1 721	113
Hoidetut henkilöt	4 923	4 997	5 411	5 635	5 858
Hoidetut henkilöt avohoito	4 694	4 725	5 137	5 373	5 557
Hoidetut henkilöt osastohoito	902	881	902	858	1 014
Lähteet	3 120	2 969	3 221	2 965	3 498

Akuutti

Päivystyspalveluiden kysyntä KYS:n laajan ympärivuorokautisen päivystysyksikössä on pysynyt hoidettujen potilaiden osalta oleellisesti entisellä tasolla, mutta koko kuluneen vuoden päivystyspalvelut ovat olleet kuormittuneita. Syyt päivystyksen kuormittumiseen juontuvat kuitenkin ongelmista muussa palveluntuotannossa kuin itse päivystyksessä.

Akuutti

	1 - 9 2023	1 - 9 2022
Avohoidon kontaktit	33 047	35 628
Tilastoitavat käynnit (vanha määritelmä, ei enää mittari)	32 665	32 128
Nettohoitopäivät hoitoilmoituksesta	16 442	15 461
Hoitopäivät laskutuksesta	9 973	9 689
Toimenpiteet	324	795
Hoidetut henkilöt	23 168	23 076
Hoidetut henkilöt avohoito	23 125	23 032
Hoidetut henkilöt osastohoito	4 770	4 811
Lähteet	12 366	12 055

KYS päivystyspoliklinikalla erityisesti potilaiden asianmukaisessa siirtymisessä jatkohoitoon on näyttäytynyt koko vuoden säännöllisiä ongelmia, jotka ovat johtaneet päivystyspotilaiden läpimenoaikojen merkittäviin pitkittymisiin. Ilmiö on johtanut erityisesti päivystyksen hoitohenkilöstön kuormittumiseen, koska päivystystyöhön mitoitettu henkilöstö on joutunut toteuttamaan osastohoitoon rinnastettavaa toimintaa oman työnsä ohella päivystyksen tiloissa. Työn mielekkyyden koetaan heikentyneen ja henkilöstöä on siirtynytkin tilanteen pitkittymisen seurauksena kuluvan vuoden aikana muihin tehtäviin ja riittävää osaamista päivystystoiminnan ylläpitämiseen on ajoittain ollut vaikeuksia ylläpitää. Toiminnan turvaamiseksi tehtiin kesällä henkilöstöjohtajan erillis-päätös palkkauksellisesta kannustimesta, jolla pyrittiin kannustamaan henkilöstöä ylimääräisiin työvuoroihin. Kannustin oli voimassa aluksi määräaikaisesti elokuun loppuun, mutta syyskuun aikana voimassaoloja jatkettiin 30.9.2023 saakka.

Kuluneen syksyn mittaan Ylä-Savon päivystyksessä erityisesti aulapotilaiden määrän lisääntyminen on kuormittanut päivystystoimintaa. Ilmiö on seurausta perustason vastaanottopalveluiden ongelmista, mikä näyttäytyy ylivuotona päivystyspalveluihin, potilaiden hakiessa palvelua päivystyksestä ajanvarausvastaanottojen sijaan. Tilanne kesän aikana oli jo tilapäisesti parempi, mutta kesäsijaisten poistuttua työvoimaresurssista, on tilanne ajautumassa jälleen hankalampaan suuntaan alkuvuoden kaltaisesti. Syksyllä lääkäriresurssia on jouduttu kohdentamaan ennakoitua enemmän päiväaikaiseen päivystystoimintaan, jotta kasvaneeseen kuormitustilaan on ollut mahdollista vastata.

Varkauden päivystyksessä näyttäytyvät suurimpana ongelman KYS päivystyksen tapaan jatkohoitopaikkojen riittävyteen liittyvät ongelmat. Varkauden päivystyksen sänkypaikat ovat muutamia kertoja kuluvan syksyn mittaan olleet käytössä viimeistä paikkaa myöden, mistä johtuen uusia vuodepotilaita ei tilapäisesti ole ollut mahdollista ottaa päivystykseen vastaan, vaan ensihoidon on näissä tilanteissa ollut kuljetettava potilaat KYS päivystykseen.

Ensihoidon palvelutarve on edelliseen vuoteen verrattuna hieman vähentynyt, noin 4 prosentin verran. Häta-keskuksen välittämiä ensihoitotehtäviä 1.1.-30.9.2023 välisenä aikana on ollut 35 744 (v.2022 37 263) sekä hyvinvointialueen sisäisiä potilassiirtotilauksia 2088 (v.2022 2136). Ensihoidon tilannekeskus (etäarvointi puhelimessa) on käsitellyt kiireettömiä ensihoidon tehtäviä edelliseen vuoteen verrattuna enemmän, 3506 kpl (v.2022 2681 kpl). Ensihoidon palvelutasopäätöksessä määriteltyihin potilaiden tavoiteltuihin tavoittamisaikoihin on tullut ylityksiä erityisesti ydintaajamien osalta kiireellisissä A/B tehtävien osalta. Tätä osaltaan selittää vuodenvaihteessa tapahtuneet muutokset: Kuopion kantakaupungin alueella yksi kuljettava 24/7 ensihoitoyksikkö muutettiin 12/7 alue-ensihoidon yksiköksi. Lisäksi Varkauden ydintaajamassa operoineet kaksi ensihoitoyksikköä ovat hoitaneet ensihoitotehtäviä vuodenvaihteessa alueelle siirtyneen Joroisten kunnan alueelta, jolloin Varkaudessa potilaiden tavoittamisviiveet ovat pitkittyneet. Lisääntynyt palvelutarve eteläisellä alueella on myös aiheuttanut ylityksiä poikkeusluvanvaraiseen ensihoitajien työaikaan. Muissa taajamissa ja asutulla maaseudulla tavoiteajat pääsääntöisesti toteutuvat.

Olellaiset poikkeamat talousarvioon

Ydinyksiköt

Toimintatuotot tammi-syyskuun toteuman mukaisesti ovat 31,4 M€, joka on 67 % talousarvion toimintatuotoista. Hyvinvointialuemyynti muodostaa ydinyksiköiden toimintatuotoista 81 % ollen 25,5 M€. Ydinyksiköissä hyvinvointialueiden välinen myynti on siis edelleen ollut merkittävä tulonlähde, esim. Neurokeskus tuottaa n. 20 % koko hyvinvointialueen toisille hyvinvointialueille myynnistä. Ydinyksiköiden talousarvion toteuma on hyvinvointialuemyynnin osalta 66 %, josta eniten myyntiä on ollut Etelä-Savon ja Pohjois-Karjan hyvinvointialueille, molemmille noin 8,5 M€.

Toimintakulut ovat 91,7 M€, joka jakautuu henkilöstökuluihin 37,7 M€, palvelujen ostoihin 21,5 M€ ja tarvikkeisiin 24,7 M€ sekä muihin kuluihin 0,4 M€. Suurin ylitys muodostunee palvelujen ostoista, joiden tammi-

syyskuun toteuma on jo 95 % talousarviosta. Tämä selittyy odotettua suuremmilla elinsiirtojen ja kuntoutuspalvelujen ostoilla. Lisäksi Kliinisen radiologian ostopalveluita ja PYT toimintaa sekä kannustepalkkausta jatketaan loppuvuoden ajan. Näitä ei huomioitu v. 2023 talousarvion laadinnassa, vaan ko. toiminnot oli tarkoitus korvata omalla toiminnalla (uudet virat, joita ei ole saatu).

Tarvikkeiden ostot ovat talousarvion mukaiset tai jopa hieman alle. Toiminnan vähentyminen henkilöstöpulan takia, näkyy tarvikkeiden pienempänä kulutuksena. Henkilöstökulut ovat hieman yli talousarvion. Ylityksen selitys on talousarvion laadinnan vaiheessa puuttunut tieto palkan korotuksista. Alkuvuoden ongelmien vuoksi v. 2023 laiteinvestointien käynnistäminen viivästyi ja siksi tulee olemaan haasteellista saada kaikki kilpailutettavat hankinnat vietyä loppuun toimintavuoden aikana.

Operatiivinen keskus

Kuluneen vuoden talouden toteumassa muille hyvinvointialueille myydyt palvelut saavuttavat tavoitteet, mutta asiakasmaksut näyttävät kertyvän edelleen talousarvion tavoitetta hitaammin. Taustalla ovat uuden organisaation laskutukseen liittyvät seikat, joten uskomme tulotavoitteen kuitenkin täyttyvän. Yksiköitten vastuukäytäntöjen käsityksen mukaan olemme pystyneet tuottamaan erityisen vaativia palveluita muille HVA:lle aiempaan tahtiin, samoin potilaitten käyntimäärät ja hoitopäivät ovat pysyneet nykyisen raportoinnin epävarmuuksien rajoissa vähintään aiemmalla tasolla, joten oletettavasti asiakasmaksutkin nousevat nyt toteutuneesta.

Palvelujen ostot tulevat ylittämään alkuperäisen talousarvion n 1,5 milj. eurolla. Suurimmaksi osaksi tämä johtuu budjetoitua runsaammasta hoidosta muilla hyvinvointialueilla. Lisäksi tähän tiliryhmään on lisätty toimistopalveluiden tuloja 1,2 milj. euroa, minkä ei tietenkään ole ollut tarkoitukseen toteutua. Aineet ja tarvikkeet tulevat myös ylittämään n 1,6 milj. eurolla. Tuolla ylityksen merkittävin syy on varsin vilkkaana sujunut toiminta sekä osastojen muutot Uuteen sydämeen.

Henkilöstömenot näyttävät jäävän seurantajaksolla edelleen alle budjetoidun. Taustalla pitkäaikaiset vaikeudet rekrytoinneissa.

Lääkinnällisten palvelujen keskus

Lääkinnällisten palvelujen toimintatuotto on hieman jäljessä tavoitetta, mutta osa tuotosta kirjautuu myöhemmin mm pitkien hoitajaksojen vuoksi. Myös menot ylittävät tavoitteen, ja ovat yli 80 %. Tätä voitaisiin parantaa hyvinvointialueen yhteisillä tarviketilpailutuksilla sekä lääketilpailutuksilla ja lisäämällä kliinistä lääketutkimusta, joka vähentää lääkemenoja, sekä geneettisten laboratorionäytteiden tilpailutuksella. Yhteinen potilastiedon näkyvyyden kehittäminen hyvinvointialueella toisi todennäköisesti myös säästöjä. Henkilöstökulut ovat hieman ylittyneet 78 % talousarviosta, tätä viitoittaa epärealistinen henkilöstömenobudjetti ja päivityskulut ja palkkojen nousukin. Palvelujen ostoissa on suurin menoylitys, 102 %, asiakaspalvelujen ostoista, mikä johtuu mm. leikkauksista, joita budjetoitiin tuli tehdä, COVIDin aiheuttamasta hoitovelasta ja hintojen noususta. Vuokratulot ovat myös kasvaneet. Niin ikään tarvikemenot ovat yli tavoitteen ja on 80 % talousarviosta. Alkuvuonna toimintaa sävytti vahvasti hoitajapula, jonka vuoksi jouduimme sulkemaan sairaansijoja tilapäisesti. Tilanne on sen osalta kuitenkin merkittävästi parantunut. Jatkohoitoon pääsy perusterveydenhuollon vuodeosastolle on edelleen usein hidasta, enimmillään jonotusaika on ollut yli viikon. Potilaat eivät edelleenkään ole aina sairauksien kannalta oikeissa hoitopaikoissa. Kotisairaaloiminta on tarjolla vain osalle väestöstä, eli asukaskeskustojen asukkaille. Kotisairaalan palveluja käytetään mahdollisuuksien mukaan.

Monin paikoin osajien eläköityminen tulevina vuosina tulee olemaan haaste osaamisen tason ja palvelun säilyttämiseksi. Lääkinnällisissä palveluissa ei myöskään viime vuosina ole saatu kaikkia perustellusti esitettyjä virkoja läpi, ja työntekijöiden työhyvinvoinnista huolehtiminen on ollut paikoin suurtakin panostusta vaativaa.

Mielenterveys ja hyvinvointi

Mielenterveyspalveluissa syyskuun lopun toteuman perusteella toimintakulut ylittävät ennusteen mukaisen talousarvion. Syyskuun lopun toimintakulutoteuma on 52,3 M €. Toteuma on jo prosentuaalisesti 94 % koko vuodelle ennustetusta toimintakulusta 55,9 M €. Palvelujen ostot 24,5 M €, joka on 2 % yli talousarvioon asetetusta tavoitteesta. Asiakaspalvelujen ostot nousevat koko vuoden ennusteen mukaan jopa 17,1M€. Tähän vaikuttavat Päihdepalvelusäätiön 3 M €, Niuvanniemen ja Vanhan Vaasan hoitokustannukset 9 M €, ostot muilta hyvinvointialueilta sekä kuntoutuspalveluostot sekä ostopalvelulääkäritoiminnan kustannukset, jotka nyt toteumassa n. 2,4 M €, mutta jotka voivat vielä nousta n. 3,2 M € vuositasolle. Henkilöstökustannukset alittuvat ennusteen mukaisesti, mikäli avoimia lääkärintuottoja ei saada täytettyä. Tästä syntyvä säästö (ennuste noin 2,2 M €) kattaa vain osin ostopalvelulääkärihankinnat. Ostopalvelulääkäritoiminnan kilpailutus on hankintalain mukaisesti nyt toteutettu ja uudet sopimukset toimittajien kanssa voidaan sopia alkamaan 1.1.2024. Pyrimme saamaan ostopalvelulääkäritoiminnasta aiheutuvat kustannukset paremmin hallintaan. Asiakaspalvelujen ostoista aiheutuvia kustannuksia pyritään toimintaa kehittämällä vähentämään.

Akuutti

Talouden ennustetta laadittaessa tunnistettiin useita epävarmuustekijöitä, joiden merkitys ennusteen luotettavuuteen on huomioitava sitä arvioitaessa. Vaikka kuluneen vuoden aikana talouden seurantarjestelmien tarkkuus ja epävarmuustekijät ovat vähentyneet, on järjestelmissä edelleen runsaasti kehitettävää vastatakseen tämän päivän tarpeita.

KYS:n päivystyksen kuormituksen vuoksi on riittävän henkilöstöresursoinnin vuoksi varmistamiseksi aiheutunut ylimääräisiä palkkakuluja ylitystä ja hälytysrahoista. Myös sijaistyövoimaa on jouduttu käyttämään ennakoitua enemmän. Palkkakuluja on nostanut myös osaltaan keväällä uudelleen neuvoteltu päivystävien lääkäreiden paikallissopimus päivystyskorvauksia koskien. Akuutin palkkakulut ylittyvät syyskuun 2023 ennusteen perusteella koko vuoden osalta noin 300 000–400 000 €.

Päivystyspuhelinpalvelu -116117 tuotetaan ulkoisen palveluntuottajan toimesta ja toiminta laajeni huhtikuun – 23 alusta kattamaan myös Ylä-Savon päivystyksen. Ennusteen perusteella toiminnan laajentumisen ja toteutuvan puhelun määrän myötä talousarvio tullaan ylittämään 300 000–350 000 €:n verran ennakoidusta.

Akuutin ostopalvelut ylittyvät erityisesti kasvaneista laboratoriotuotteista johtuen. Päivystyspotilaiden pidentyneistä hoitoajoista johtuen potilaat viettävät päivystyksessä jopa moninkertaisesti aikaa verrattuna päivystyspotilaan kohtuulliseen hoitoaikaan. Ilmiö näkyy myös akuutin osastopalveluissa ja korkeintaan muutaman päivän osastohoidon sijaan potilaat joutuvat olemaan hoidossa pidempään. Pitkittyneistä hoitoajoista johtuen myös potilaille tehtävät tutkimuskustannukset kasvavat samassa suhteessa ja lisäksi päivystyksellisesti otettujen laboratoriotutkimusten absoluuttinen hinta on korkeampi kuin vastaavien tutkimusten listahinta mm. osastopalveluissa otettuina. Merkittävimpänä ostopalvelukustannusten kasvussa näyttäytyvät laboratoriotuotteet, jotka ylittävät talousarvion ennusteen mukaan jopa 1,1 miljoonaa euroa.

Peruspalvelut

Toiminta

Peruspalveluissa palvelutuotannon ja toiminnan tavoitteena on ollut siirtymisen varmistaminen ja palvelutoiminnan turvaaminen. Hallinnollinen organisoituminen ja johtamisrakenteen keskeneräisyys ovat vaikuttaneet palvelutuotannon järjestämiseen alkuvuoden aikana. Palvelutuotannon ja hallinnon jakautuminen uudella tavalla eri toimialoille (lkääntyneet, perhe- ja yleiset palvelut) sekä jakautuminen toimialan sisällä eri palveluyksiköihin (peruspalveluissa sotekeskus, työikäisten sosiaalipalvelut ja osastopalvelut) ovat aiheuttaneet jonkinlaisia haasteita kuluneen vuoden aikana.

Toiminnan seurannan haasteita aiheuttaa käytössä olevat eri potilastietojärjestelmät sekä edelleen esiintyvät puutteet raportointi- ja arviointijärjestelmissä. Tiedonkoonti ja palvelutuotannon toimintalukujen arviointi eri tietolähteistä koottuna ei anna välttämättä oikeaa, tarkkaa ja ajantasaista tietoa toiminnasta. Talousarvio on laadittu vuodelle 2023 hyvin yleisellä tasolla palveluysikkötasolle, joten oikein kohdentuvien kustannusten seuranta on hyvin haastavaa ja summittaista.

Henkilöstöresursseihin liittyvät haasteet ovat vaikeuttaneet peruspalveluiden palvelutuotantoa kaikissa palveluysiköissä ja kaikissa ammattiryhmissä koko alkuvuoden. Henkilöstövajeen vuoksi on jouduttu sulkemaan toimipisteitä kesälomakaudella määräaikaaisesti joissakin kunnissa. Ostopalvelusopimuksia on jatkettu osin tästä syystä, etenkin lääkäripalvelujen osalta. Suun terveydenhuollossa palvelusetelin käyttöönoton haasteet palvelujärjestelmän vaihtumisen myötä alkuvuoden aikana on kuitenkin saatu selvitettyä.

Sotokeskuspalvelut

Sotokeskuksessa hallinnollinen organisoituminen on edennyt ja viroissa aloittivat 1.9.2023 pohjoisen ja keski-sen alueen alue-esihenkilöt sekä eteläisen alueen ylilääkäri. Alueiden toimintaa päästään näiltä osin vakiinnuttamaan. Talouden ja toiminnan seuraamisen suhteen haastetta aiheuttaa se, että sotokeskuksen aluejakoa ei ole virallistettu ja toiminnan tiedot poimitaan hajanaisina toimintayksikkötasolta lähtien. Suun terveydenhuollon puolella alue-esihenkilöissä on ollut paljon vaihtuvuutta ja lähiesihenkilötasoa on paikoitellen hoidettu määräaikaistehävajaoilla, mikä kuormittaa henkilöstöä. Suun terveydenhuollon hallinnollista rakennetta ollaan arvioimassa uudelleen loppuvuoden aikana.

Vastaanottopalveluissa työskentelevä lääkäriresurssi on jakaantunut hyvinvointialueen sisällä epätasaisesti ja yleistä resurssivajetta on ollut alkuvuodesta lähtien. Havaittavissa on ollut myös virkalääkäreiden hakeutuminen keskiseltä alueelta HVA muihin alueen toimipisteisiin, yhtenä syynä on tunnistettu Kuopion sotokeskuksen liittyvä päivystysvelvoite (KUIVO). Sotokeskuksesta tuotetaan lääkäriä työä perusvastaanottotyön lisäksi osasto-, perhe- ja ikääntyneiden palveluihin, jonka vuoksi avovastaanottopalveluihin jäävä vähäinen lääkäriresurssi on vaikeuttanut etenkin kiireettömän vastaanoton tuottamista eri puolilla hyvinvointialuetta.

Hoitotakuu kiristyi perusterveydenhuollon vastaanottopalveluissa osassa tapauksista (sairastuminen, vamma, pitkäaikaissairauden vaikeutuminen, uusien oireiden esilletulo, toimintakyvyn alentuminen) 14 vuorokauden 1.9.2023 alkaen. Muissa tapauksissa vastaanottoaika on järjestettävä kohtuullisessa ajassa, kuitenkin kolmessa (3) kuukaudessa, taikka hoito- ja kuntoutussuunnitelman mukaisesti. Elokuun loppuun mennessä hoitotakuu oli toteutunut 99,1 % (3 kk:n odotusaika ylittynyt 151 potilaalla) lääkäriin vastaanoton ja 99,8 % hoitaja-vastaanoton asiakkaista. Syyskuun osalta 14 vuorokauden hoitotakuun toteutumisesta ei ollut saatavilla luotettavia raportointitietoja. Keskimääräinen hoitoon pääsyn toteutumisaika oli kuitenkin tammi-syyskuussa 2023 lääkäriin vastaanotolle 14,1 vuorokautta.

Suun terveydenhuollossa on aiheuttanut haasteita tuottaa etenkin pohjoiselle alueelle oikomishoidon erikois-hammaslääkärin palveluita. Oikomishoidon virkahammaslääkärit ovat ennen hyvinvointialueelle siirtymistä tuottaneet kunnille oikomishoitoa ostopalveluna, mutta saman työnantajan alaisuuteen siirryttäessä tämänkaltaisen toiminta ei ole ollut enää mahdollista. Keväällä tehty määräaikainen ratkaisu (PYT työ) oikomishoidon tuottamisesta helpotti tilannetta hieman, tosin asiakaspalautetta saatiin esimerkiksi pidentyneiden matkojen vuoksi. Alkusyksystä tehtiin yhteistyötä Järvi-Suomen Terveiden kanssa, mutta tilanne ei ole muuttunut toivotulla tavalla. Suunterveydenhuollon perushoidossa on ollut haasteita hoitotakuun toteutumisessa keskisellä (Kuopio) ja osin läntisellä (Suonenjoki) alueella. Syyskuun lopussa hoitotakuujonossa oli noin 6700 asiakasta, joista hoitotakuu oli ylittynyt noin 2400 asiakkaalla. Hoitotakuujonon purkamiseksi tehtiin paikallinen sopimus jononpurkutyöstä jo keväällä, mutta tämä ei kuitenkaan ole ollut riittävä toimenpide jononpurkutyöhön.

Sotokeskuksen raportointitiedot ovat puutteelliset käytössä olevien eri potilastietojärjestelmien (Pegasos, Lifecare, Winhit) vuoksi ja tämä vaikuttaa myös sotokeskukselle valituista mittareista saatavan tiedon laatuun.

Perusterveydenhuollon osastopalvelut

Osastopalveluiden tilastotiedot poimitaan aluePegasoksesta ja kahdesta eri tavalla toimivasta Lifecare -järjestelmästä, joiden laskenta-algoritmit poikkeavat jokin verran toisistaan. Näin ollen, saatu tilastotieto on suuntaa antavaa. Syyskuun loppuun mennessä hoitajaksototeuma on 77,2 %:a ja hoitopäivätoteuma on 68,6 %:a suunnitellusta. Näihin on ollut vaikuttamassa suunniteltua laajemmat osastosulut vuosilomien toteuttamiseksi sekä henkilöstön saatavuuteen liittyvät resurssivaje. Hoitajaksojen keskipituus 10,6 vrk, vaihdellen yksiköiden sisällä jonkin verran.

Kesäkuukausina määräaikaisessa täyssulussa olivat lisälmen osasto 3, Harjulan osasto 1 sekä Tuusniemen, Pielaveden ja Joroisten osastot. Muissa yksiköissä on toteutettu osastojen osasulkuja vaihtelevasti.

Henkilöstön riittävyys on osoittautunut koko alkuvuoden haasteelliseksi kaikilla HVA:n osastoilla. Esihenkilötehtävistä ja kliinisestä työstä on siirtynyt osajia asiantuntijatehtäviin. Valtakunnallinen hoitohenkilöstön vaje näyttäytyy alueella vahvasti niin hoitohenkilöstön kuin lääkäreiden saatavuudessa.

Maakunnan osastokokonaisuuden kokonaisvuodepaikka kapasiteetista (519 ss) on ollut käytössä 373–450 ss. Osastopaikka vähennykset johtuvat suurimmaksi osaksi henkilöstön saatavuuteen liittyvistä haasteista, mutta myös Harjulan sairaalan viemäriremontista sekä Juankosken ja Karttulan pienistä peruskorjauksista. Ikäihmisten palveluihin vaikeutunut pääsy kuormittaa edelleen terveydenhuollon osastoja. Palvelurakenteen ja hoitoketjujen toimivuuden näkökulmasta n. 50 %:a keskeisen alueen ja n. 29 %:a pohjoisen- ja eteläisen alueiden paikoista on epätarkoituksen mukaisessa käytössä. Tällä on vaikutusta myös erityispalveluiden ja päivystysalueen ruuhkautumiseen.

Ikäihmisten palveluiden päivystyksen eriytyminen muutti Harjulan päivystyksen järjestelyjä. Osastohoitoa koskevia päivystyssopimuksia lisälmen, Varkauden, Harjulan ja Puijon sairaalan päivystys- ja akuuttiosastojen osalta ollaan yhdenmukaistamassa. Aiemmat paikallissopimukset ovat päättyneissä 31.10.2023.

Osastopalvelut ovat merkittävä osa ammatillista oppimisympäristöä hoitotyön ja lääketieteen opiskelijoille sekä erikoislääkärikoulutuksessa oleville. Koulutuksellisten valmiuksien ylläpitäminen ja tuki erityispalveluiden puolelta on olennaista palveluverkoston säilyvyydelle ja henkilökunnan saatavuudelle.

Osastoverkoston teknisen kunnon tarkastelu ja Harjulan sairaalan korvaavien tilojen suunnittelu on aloitettu keväällä 2023. Taloudellisen kokonaistilanteen vuoksi osastoverkostoa tiivistetään ja Harjulan toimintoja korvaavat tilat pyritään sijoittamaan Puijon sairaalan vapautuneisiin tiloihin. Hoitajakutsu- ja henkilöturvajärjestelmiä uusitaan viidellä (5) maaseutuosastolla.

Työikäisten sosiaalipalvelut

Kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen tuottamistavat on selvitetty ja suunnitelma tuottamistapojen yhtenäistämiseksi on tehty. Maantieteellisesti pitkät välimatkat aiheuttavat edelleen haasteita, mutta palvelut pyritään järjestämään lähipalveluna asiakaslähtöisesti. Sosiaalisen kuntoutuksen palveluja on kohdennettu erityisesti työelämän ulkopuolella oleviin henkilöihin ja tiivistetty työttömyysetuudella olevien asiakkaiden ohjaamista ensisijaisesti kuntouttavaan työtoimintaan. Tarkkaa tilastointia syyskuun 2023 asiakasmäärä tilanteesta hyvinvointialueella ei ole saatavilla. Tilastointia asiakasmäärien suhteen tehostetaan jatkossa uuden asiakastietojärjestelmän tultua käyttöön vuoden 2024 aikana.

Täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea käsitellään sosiaalirahoitustiimissä (soveltamisohjeiden mukainen täydentävä toimeentulotuki) sekä eri sosiaalihuollon palvelutehtävissä osana suunnitelmallista sosiaalityötä. Toimeentulotuen myöntämiskäytäntöjä on yhdenmukaistettu työikäisten sosiaalipalveluissa hyvinvointialueetasoisesti.

Suunnitelmallisen sosiaalityön asiakasmäärissä ei ole ollut merkittävää kasvua, mutta henkilöstön saatavuusongelmat ovat aiheuttaneet haasteita tässäkin. Työntekijäkohtaisia asiakasmääriä seurataan säännöllisin väliajoin. Erityisesti erityisasumispalvelujen palveluohjauksen asiakasmäärät työntekijää kohden ylittävät kohtuullisen määrän. Erityisasumispalveluiden sosiaalityön henkilöstöresurssia on lisätty palveluyksikön sisäisillä toimenpiteillä.

Pakolaisille järjestetään lainsäädännön mukaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut hyvinvointialueella.

Erityisasumispalveluiden kilpailutuksen valmistelu on käynnistynyt ja tarjouspyyntö julkaistaan loppuvuodesta 2023 niin, että uusi sopimuskausi saadaan alkamaan 1.5.2024. Kilpailutuksen aikataulun myöhästymiseen on vaikuttanut lakimuutokset (esim. sosiaalihuoltolaki) sekä palveluntuottajilta vaadittava rekisteröitymisvelvoite. Yksityisten palveluntuottajien esittämät hinnankorotusesitykset vuodelle 2023 ovat ylittäneet palvelusopimuksissa sovitun korotustason, jonka vuoksi uusia määräaikaista suoraostosopimuksia on jouduttu tekemään korotetuilla hinnoilla kilpailutukseen saakka. Tätä ei ole pystytty huomioimaan vuoden 2023 talousarviota laadittaessa.

Välitystilipalvelut, sosiaalinen luototus ja etuuskäsittely tuotetaan sosiaalirahoitustimistä keskitettyinä palveluina.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Peruspalveluiden kokonaisuus kolmannessa kvartaalissa on tuottojen ja kulujen osalta alijäämäinen (71 %) talousarviossa arvioidun perusteella. Tuottojen osalta toteuma on kokonaisuutena 54 %, kulujen osalta 68 %. Talousarvio on laadittu vuodelle 2023 hyvin yleisellä tasolla. Toimintatuotot myyntituottojen osalta eivät toteudu kolmannessakaan kvartaalissa, toteuman jäädessä paljon arvioidusta. Myyntituottojen arviossa on mukana mahdollisesti siirtyneiden kuntien saamat koronakorvaukset ja ulkokuntamyynnistä saadut kotikuntakorvaukset. Näin ollen myyntituottojen osalta ei saavuteta loppuvuonna arvioitua tuotto-olettamaa. Maksutuottojen (asiakasmaksut) toteuma on syyskuussa 72 %, jääden arvioidusta 3 %. Toteumaan on vaikuttanut henkilöstöresurssin vaje. Loppuvuotta kohden toteumaan vaikuttaa muun muassa maksukaton täytyminen esimerkiksi osastopalveluissa.

Toimintakulujen osalta kokonaisuus on 68 % eli arvioitua vähemmän. Henkilöstökulujen toteuma on 68 %:a, jossa näkyy henkilöstövaje. Palvelujen ostojen osalta toteuma on kokonaisuutena 67 %. Palvelujen ostot ylittivät reilusti omana kokonaisuutenaan InHouse -yhtiöltä ostettujen palveluiden osalta, eikä arvioitu määräraha tule riittämään loppuvuoden osalta. Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden osalta jaettavat hoitotarvikkeet ylittivät reilusti arvioidun ennusteen.

Sotokeskus

Kokonaisuutena talousarvio on laadittu hyvin yleisellä tasolla, mikä vaikeuttaa yksikkökohtaista arviointia. Tammi-syyskuussa toimintatuotot ovat kokonaisuutena toteutuneet 57 % arvioidusta. Maksutuotot eivät ole myöskään toteutuneet ennakoidusti, toteuman ollessa 64 %. Henkilöstökulut alittuvat laskennallisesta arviosta 9 %:a, mutta osa näistä kustannuksista on siirtynyt palveluiden ostoihin. Toimintakuluista kokonaisuutena on toteutunut 66 %:a, joka ennakoisi talousarvion toteutumista arvioidun mukaisesti.

Perusterveydenhuollon osastopalvelut

Osastopalveluista puuttuu kokonaistalouden vertailutieto vuodelta 2022, minkä vuoksi talousarvio 2023 on tehty hyvin yleisellä tasolla.

Seurantakauden tulokertymä on kokonaisuutena 83 %, suurimpana maksutuotot (86 %), jossa maksukaton täytyessä näkyy loppuvuonna tulokertymän hidastuminen. Toimintakulut ovat 82 % talousarviosta kolmannen

kvartaalin kohdalla, joten loppuvuodelle arvioitu ylitys on noin 8–10 %. Henkilöstökulut ovat toteutuneet 78 %. Riittävän henkilöstöressurssin turvaamiseksi on jouduttu käyttämään ostopalvelutoimintaa.

Talouden seuranta on osoittautunut vaikeaksi toimintayksikköjen esihenkilö- ja alue-esihenkilötasolla, koska suuri osa ostopalveluiden maksuista kulkee HVA-organisaation muissa tukipalveluyksiköissä. Osa laskuista, joiden laskutusperuste liittyy HVA-tasoihin sopimuksiin (inHouse yhtiöt) tai isoihin tilausjärjestelmiin tarkastetaan tukipalveluissa, joka vaikeuttaa osaltaan talouden seuranta.

Työikäisten sosiaalipalvelut

Tammi-syyskuun tietojen pohjalta arvioituna toimintakulujen talousarvio toteutuu suunnitellusti. Henkilöstökulut ja palvelujen ostot ovat talousarvion mukaiset. Palvelujen ostojen laskutus HVAlta kulkee asiakaspalvelujen ostojen osalta noin kuukauden jäljessä. Toimeentulotukien myöntäminen on ollut talousarvion mukaista. Toimintatuottojen kokonaistoteuma on kolmannen kvartaalin osalta vain 28 %. Tämä selittyy osin sillä, ettei asiakasmaksulaskutus ole kaikilta osin toteutunut, joten toteuma kokonaisuutena ei ole arvioitavissa. Tarvikkeiden osalta toteuma määräraha on käytetty, toteuman ollessa 128 %. Suurin osa tarvikkeiden ostojen toteumasta muodostuu toimistotarvikkeista.

Erityisasumispalveluiden asiakkaiden asiakasmaksulaskutuksessa on ollut haasteita alkuvuodesta asiakasmaksuhinnastosta ja sen epäselvyyksistä johtuen. Erityisasumispalveluiden laskutusta on voitu tehdä 1.1.2023 alkaen, mutta siinä on edelleen viiveitä. Laskutuksen viivästyminen vaikuttaa asiakasmaksutuottoihin.

YLEISET PALVELUT SITOVAT TAVOITTEET, 1000 euroa

	TA2023 te	Tot.9/2023 te	Tot.%
Toimintatuotot	154 040	103 287	67,1 %
Toimintakulut	-578 593	-440 216	76,1 %
Toimintakate	-424 553	-336 929	79,4 %

Sitovat tavoitteet ovat ulkoisia tuottoja ja kuluja.

Yleiset palvelut / Mittarit

Organisaatiotaso	Mittari	Tavoite 2023	Toteuma 9/2023	Tot. %
1PK3200 Työikäisten sosiaalipalvelut	Asiakasmäärä/suunnitelmallisen sosiaalityön sosiaalityöntekijä	55 asiakasta/työntekijä	vaihteluväli 52–74 asiakasta	
1PK3200 Työikäisten sosiaalipalvelut	Harkinnanvaraista toimeentulotukea (ehkäisevä ja täydentävä) saaneet kotitaloudet	5100 kotitaloutta	3 240	
1PK3101 Sotokeskus	Hoitoon pääsyn toteutumisaika (odotusaika) hoidon tarpeen arvioinnista sotekeskuksissa (hoitotakuu, lääkärit)	14	14,1	
1PK3101 Sotokeskus	Etäpalveluiden käytön % osuus kaikista käynneistä	10,00 %	4,60 %	
1PK3400 Osastopalvelut	Hoitojaksot	13 400	10 351	77,2 %
1PK3400 Osastopalvelut	Hoitopäivät	160 000	109 682	68,6 %
1PK3400 Osastopalvelut	Hoidetut asiakkaat (eri sotu) (arvio)	9 000	6 413	71,3 %
1PK3400 Osastopalvelut	Hoitojakson keskipituus	10	10,60	
1PK411 Ydinyksiköt	Somaattiset hoitojaksot	8 988	8 364	93,1 %
1PK416 Operatiivinen keskus	Somaattiset hoitojaksot	6 700	11 981	178,8 %
1PK418 Lääkinnällisten palvelujen keskus	Somaattiset hoitojaksot	7 211	4132	57,3 %
Erityispalvelut yhteensä	Somaattiset hoitojaksot	22 899	24 477	106,9 %
1PK418 Lääkinnällisten palvelujen keskus	Psykiatriset hoitojaksot	270	160	59,3 %
1PK422 Mielenterveys ja hyvinvointi	Psykiatriset hoitojaksot	1 685	2 269	134,7 %
Erityispalvelut yhteensä	Psykiatriset hoitojaksot	1 955	2 429	124,2 %
1PK411 Ydinyksiköt	Somaattiset hoitopäivät	31 180	26 345	84,5 %
1PK416 Operatiivinen keskus	Somaattiset hoitopäivät	15 800	29 727	188,1 %
1PK418 Lääkinnällisten palvelujen keskus	Somaattiset hoitopäivät	19 662	15 930	81,0 %
Erityispalvelut yhteensä	Somaattiset hoitopäivät	66 642	72 002	108,0 %

1PK418 Lääkinnällisten palvelujen keskus	Psykiatriset hoitopäivät	4 850	2 682	55,3 %
1PK422 Mielenterveys ja hyvinvointi	Psykiatriset hoitopäivät	22 770	20 534	90,2 %
Erityispalvelut yhteensä	Psykiatriset hoitopäivät	27 620	23 216	84,1 %
1PK411 Ydinyksiköt	Hoidetut henkilöt/asiakas	45 748	34 651	75,7 %
1PK416 Operatiivinen keskus	Hoidetut henkilöt/asiakas	48 000	50 544	105,3 %
1PK418 Lääkinnällisten palvelujen keskus	Hoidetut henkilöt/asiakas	35 000	43 024	122,9 %
1PK422 Mielenterveys ja hyvinvointi	Hoidetut henkilöt/asiakas	6 500	10 636	163,6 %
Erityispalvelut yhteensä	Hoidetut henkilöt/asiakas (ei sisällä Varkauden hoidettuja henkilöitä)	135 248	138 582	102,5 %
1PK411 Ydinyksiköt	Avohoidon kontaktit	61 987	69 748	112,5 %
1PK416 Operatiivinen keskus	Avohoidon kontaktit	80 400	147 933	184,0 %
1PK418 Lääkinnällisten palvelujen keskus	Avohoidon kontaktit	222 997	186 455	83,6 %
1PK422 Mielenterveys ja hyvinvointi	Avohoidon kontaktit	84 500	105 967	125,4 %
1PK423 Akuutti	Avohoidon kontaktit	85 000	77 807	91,5 %
Erityispalvelut yhteensä	Avohoidon kontaktit	534 884	587 910	109,9 %
1PK411 Ydinyksiköt	Yleisten palveluiden päivystyskäyntien määrä	1 650	18	1,1 %
1PK416 Operatiivinen keskus	Yleisten palveluiden päivystyskäyntien määrä	2 300	4 813	209,3 %
1PK423 Akuutti	Yleisten palveluiden päivystyskäyntien määrä	44 000	76 748	174,4 %
Erityispalvelut yhteensä	Yleisten palveluiden päivystyskäyntien määrä	47 950	81 579	170,1 %
1PK411 Ydinyksiköt	Muistutusten/kanteluiden määrä	60	73	121,7 %
1PK416 Operatiivinen keskus	Muistutusten/kanteluiden määrä	0	66	
1PK418 Lääkinnällisten palvelujen keskus	Muistutusten/kanteluiden määrä	25	25	100,0 %
1PK422 Mielenterveys ja hyvinvointi	Muistutusten/kanteluiden määrä	40	51	127,5 %

1PK423 Akuutti	Muistutusten/kanteluiden määrä	0	74	
Erityispalvelut yhteensä	Muistutusten/kanteluiden määrä	125	289	231,2 %
1PK411 Ydinyksiköt	Etäpalveluiden käytön osuus kaikista käynneistä (ei sisällä hoitopuheluita)	2 %	36,9 %	1842,6 %
1PK416 Operatiivinen keskus	Etäpalveluiden käytön osuus kaikista käynneistä (ei sisällä hoitopuheluita)	20 %	0,6 %	3,1 %
1PK418 Lääkinnällisten palvelujen keskus	Etäpalveluiden käytön osuus kaikista käynneistä (ei sisällä hoitopuheluita)	10 %	0,9 %	9,3 %
1PK422 Mielenterveys ja hyvinvointi	Etäpalveluiden käytön osuus kaikista käynneistä (ei sisällä hoitopuheluita)	20 %	1,4 %	6,9 %

1TA51 Ikääntyneiden palvelut

Toiminta

Palvelutuotannon siirtyminen hyvinvointialueelle toteutui pääosin hyvin. Alkuvuoden toiminnan keskeisimpänä painopisteenä on ollut siirtymisen varmistaminen ja siihen liittyvien ongelmien haltuunotto. Toiminnan organisoitumiseen liittyvät tehtävät palvelutuotannon osalta ovat pääosin valmiit. Organisoitumisen keskeneräisyys tukitoimintojen osalta on kuormittanut merkittävästi organisaation eri tasoja. Toimintojen yhteensovittaminen eri organisaatiotasojen kanssa on vielä vaiheessa. Johtamisen tuen haasteet ovat liittyneet sihteerityön organisoitumisen haasteisiin ja vajeisiin sekä tietojohdamisen työkalujen keskeneräisyyteen niin talouden kuin toiminnankin osalta. Työkalut seurantaan ja arviointiin ovat olleet puutteelliset ja tieto on osin epäluotettavaa. Tietojärjestelmien erilaisuus on aiheuttanut haasteita tiedonkulun suhteen. Alkuvuodesta uuden Omni-potilas-tietojärjestelmän käyttöönotto aiheutti tiedonkulullisia ja hoidollisia viiveitä. Myös viiveet asiakaslaskutuksessa on aiheuttanut haastetta asiakasrajapintaan vaihdellen alueittain.

Toiminnan siirtymisen varmistamisen lisäksi keskeisimpiä alkuvuoden tehtäväkokonaisuuksia on ollut ikääntyneiden asumisen ja sen lääkäryön sekä muistipoliklinikoiden lääkäryön ostopalveluiden hankinnan valmistelu, kilpailutus ja toimeenpano, asiakkaiden palvelujen harmonisoinnin aloittaminen sekä palvelustrategiatyö ja siihen liittyvä tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman valmistelu. Syksyn myötä painopiste suunnittelussa on ollut taloudellisuus ja tuottavuusohjelman päivitystyössä ja talousarviovalmistelussa

Henkilöstön saatavuuteen ja henkilöstön poissaoloihin liittyvät ongelmat varsinkin kotihoidossa sekä asumis-palveluissa ovat vaikuttaneet kyvykkyyteen tuottaa tarpeen mukaisia palveluita. Asumispalveluissa oman tuotannon osalta paikkoja on jouduttu vähentämään keväästä alkaen. Asumispalveluissa uusi henkilöstömitoitus 0,65 hoitajaa/asiakas 1.4.2023 alkaen on toimeenpantu aiheuttaen kuitenkin sijaisten saatavuuden hankaloitumisen. Henkilöstömitoitus on toteutunut pääsääntöisesti lain mukaisesti.

Sijaishallinnan haasteiden ja konkreettisen työntekijävajeen takia varautumissuunnitelmia on päivitetty ja päivittäisjohtamista tehostettu resurssien optimaalisen kohdentamisen varmistamiseksi. Henkilöstön saatavuuteen liittyvät haasteet ovat kuormittaneet henkilöstöä ja nostaneet myös kustannuksia henkilöstömenojen osalta erilaisten korvausten ja ostopalvelujen osalta. Palveluiden ostoissa näkyy erityisesti vuokratyövoiman lisääntynyt käyttö kotihoidossa ja asumispalveluissa. Syksyn myötä on käynnistetty toimenpiteen vakituisen henkilökunnan vahvistamiseksi ja vuokratyövoiman ja sijaiskäytön vähentämiseksi

Lääkäryötä ikääntyneiden palveluissa tuotetaan omalla toimialueella sekä tukeutuen yleisten palveluiden lääkäriresurssiin. Lääkäryövoiman saatavuuden haasteet heijastuvat maaseutualueilla kotihoidon ja iäkkäiden asumisen lääkäryön järjestelyihin. Resurssia on turvattu ikääntyneiden asumisen lääkäryön ostopalveluhankinnan kautta 1.5.2023 alkaen. Samoin muistipoliklinikoiden toiminnan turvaamiseksi on käytetty osin ostopalvelua.

Kaikki aikaisemmat asumisen ostopalvelutuottajat eivät hakeutuneet toimijaksi uudelle hankintakaudelle ja tämän takia uusien asumispalvelujen järjestäminen on vaikeutunut merkittävästi. Asiakasohjauksen resurssointi on osoittautunut lähtökohtaisesti vajaaksi ja uusia virkoja perustettiin kesäkuussa 11, joiden vaikutus helpottaa työtilannetta syksyllä. Lain mukaisia palvelujen saatavuuden määräaikoja ei ole saatavissa, mutta virkamiesten kokemuseräisen käsityksen mukaan ao. saatavuusajat ylittyvät paikoin. Tilanne on vaikein keskisellä alueella. Asiakasohjauksen arvioinnin odotusaikoja kevään vaikean tilanteen jälkeen on saatu lyhennettyä. Riskinä edelleen on, ettei kaikkia omaishoidon tuen asiakkaita ehditä arvioida hyvinvointialueen myöntämisperusteiden perusteella tämän vuoden aikana, jolloin hyvinvointialueen palkkioluokkien harmonisointi venyy asiakkaille tiedotetusta aikataulusta.

Olellaiset poikkeamat talousarvioon

Talousarvion laadinnassa ei ollut käytettävissä luotettavaa historiatietoa. Annettu talousarvioraami ikääntyneiden osalta näyttäytyi kireälle, minkä takia taloudellisuus ja tuottavuustyö on käynnistetty välittömästi toiminnan käynnistymisen myötä. Keskeisimpiä toimeenpantuja tuottavuustoimenpiteitä ovat lääkerobottihankinnan toimeenpano, palvelujen myöntämisperusteiden harmonisoinnin käynnistäminen kohti kevyempää palvelurakennetta ja palvelujonojen purkamistyö.

Tulojen osalta toteuma on 79,5 % talousarviosta. Menojen osalta toteuma on 71,6 %. Varsinkin henkilöstökuuluissa näkyy, että vakituisia tehtäviä ei ole saatu täysin täytettyä ja kulut näkyvät keskitetyn sijaispalvelun ja vuokratyövoiman käytön lisääntyneenä kuluna.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat sekä muut toimintakulut tulevat ylittämään talousarviovaraukset noin 3 M€.

Varsinkin tulojen kehittymistä on laskutuksen viiveiden takia vaikea luotettavasti arvioida. Valtionkonttorin tuolennustetta on laskettu 3,7 M€.

Vaikka menokehitys näyttäytyy nyt maltilliselle, on syytä huomioida loppuvuoteen kohdistuvat heinäkuun ennusteessa erikseen huomioitavat merkittävästi lisääntyneet kulut varsinkin palvelujen ostoissa. Etenkin kotihoidossa ja asumispalveluissa palvelujen ostoissa vuokratyövoiman osuus on merkittävä.

IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUT SITOVAT TAVOITTEET, 1000 euroa

	TA2023 te	Tot.9/2023 te	Tot.%
Toimintatuotot	53 572	42 575	79,5 %
Toimintakulut	-257 157	-184 032	71,6 %
Toimintakate	-203 585	-141 458	69,5 %

Sitovat tavoitteet ovat ulkoisia tuottoja ja kuluja.

Ikääntyneiden palvelut / Mittarit

Organisaatiotaso	Mittari	Tavoite 2023	Toteuma 9/2023
1PK510 Ikääntyneiden palvelut	Muistutusten/kanteluiden määrä	100	44
1PK520 Asumispalvelut	Ympärivuorokautisen hoidon peittävyys yli 75 v	Aleneva	Oma tuotanto yli 75 v. 1377 as. Ostopalvelut yli 75 v. 1045 as. Ympärivuorokautisen hoidon peittävyys yli 75 v 8 % (9/2023) sisältää myös laitoshoidon osuuden. (31.12.2022 yli 75 v. 29 750 asukasta Pohjois-Savossa)
1PK530 Kotiin annettavat palvelut	Säännöllinen kotihoidon peittävyys yli 75 v, sisältää palvelusetelin	Aleneva	15 %
1PK530 Kotiin annettavat palvelut	Säännöllinen kotihoito asiakasmäärä		3943
1PK530 Kotiin annettavat palvelut	Kotihoito keskeytyspäivät	alle 12 pv/v	9 pv (NHG aineisto 5/2023)
1PK530 Kotiin annettavat palvelut	Kotihoidon palveluaika h/kk, sisältää palvelusetelin		81742
1PK530 Kotiin annettavat palvelut	Etäkäyntien määrä käynneistä %, kotihoidossa	15,0	5,8 %
1PK510 Ikääntyneiden palvelut	Ikääntyneiden palvelujen saatavuus		ei saatavissa
1PK510 Ikääntyneiden palvelut	Omaishoidon piirissä olevat, % yli 75 v	2 100 31.12.2022 1669 as.	1256 4,2 %
1PK510 Ikääntyneiden palvelut	Perhehoidossa olleet ikääntyneet määrä/hoitopäivät	5 000	14

1TA61 Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut

Toiminta

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut -toimiala

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut toimialalla tuotetaan pelastustoimen ja hyvinvointialueen turvallisuuspalveluiden palveluita. Pelastustoimessa tuotetaan muun muassa onnettomuuksien ehkäisyn-, pelastustoiminnan-, varautumisen-, tilanne- ja johtokeskus- sekä ensihoitopalveluita. Turvallisuuspalveluissa tuotetaan hyvinvointialueen varautumisen, valmiuden ja organisaatioturvallisuuden palveluita sekä turvallisuuskoulutuksen ja teknisen toimen palveluita.

Palvelutasopäätös

Pohjois-Savon pelastustoimen palvelutasopäätös on laadittu vuosille 2024–2027. Palvelutasopäätöksen laadintaan on osallistettu merkittäväällä tavalla myös henkilökuntaa, joka on päässyt vaikuttamaan palvelutasopäätösasiakirjan sisältökirjauksiin. Palvelutasopäätös laadittiin asetuksessa 1255/2022 määritellyn mukaisen ja aluehallintoviraston toimesta laaditulle asiakirjapohjalle. Tällä menettelyllä sisäministeriö ja aluehallintovirastot pyrkivät saamaan vertailukelpoiset ja sisällöltään mahdollisimman yhdenmukaiset palvelutasopäätösasiakirjat kaikkien hyvinvointialueiden osalta.

Palvelutasopäätösasiakirjan laadintaprosessiin sisältyi laaja-alainen kuulemis- ja lausunnotmenettelyprosessi, jonka vuoksi päätösesityksestä pyydettiin lausunnot seuraavilta toimijoilta; Itä-Suomen aluehallintovirasto (pelastustoimi ja varautuminen), Pohjois-Savon hyvinvointialueen ikäihmisten neuvostolta, vammaisneuvostolta ja nuorisovaltuustolta sekä maakunnan alueen kunnilta. Lausuntojen sisältämät kannanotot huomiotiin palvelutasopäätösesityksen viimeistelyn yhteydessä.

Palvelutasopäätösesitys on käsitelty ja hyväksytty kokonaisturvallisuuslautakunnassa 11.10.2023, jonka jälkeen palvelutasopäätös etenee aluehallituksen käsittelyyn ja edelleen aluevaltuustolle. Palvelutasopäätöksen hyväksyy aluevaltuusto ja palvelutasopäätös tulee olla voimassa 1.12.2023.

Varautuminen

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen keskeisinä ja varautumiseen sisältyvinä konkreettisina toimenpiteinä on toteutettu mm. Pohjois-Savon alueellinen riskiarvio, joka laadittiin pelastuslaitoksen johdolla poikkihallinnollisen sidosryhmäyhteistyön keinoin. Riskiarvio hyväksyttiin virallisesti kesällä, jonka jälkeen riskiarvio otettiin käyttöön. Riskiarvion sisältöä on hyödynnetty laadintaan osallistuneiden toimijatahojen tarpeiden mukaisesti ja valmiussuunnittelun tukena.

Pelastuslaitos on toteuttanut lakisääteisiin varautumistoimenpiteiden osalta väestöhälytinjärjestelmän uudistamis- ja ylläpito-hankintoja sekä toteuttanut poikkihallinnollista varautumisyhteistyötä eri viranomaisien, elinkeinoelämän, järjestöjen ja yhteisöjen kanssa (kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamalli). Pelastuslaitoksen oman viestiliikenteen turvaamiseen sisältyvänä toimenpiteenä voidaan tässä yhteydessä todeta, että pelastuslaitoksen varaviestiverkko on nyt valmistunut ja kattaa soveltuvin osin koko maakunnan alueen.

Varautuminen, valmiussuunnittelu ja jatkuvuudenhallintatoimenpiteiden toteuttaminen ovat erittäin merkittävä tehtäväalue, jota turvallisuuden toimintaympäristössä tapahtunut merkittävä muutos haastaa yhä vain kiihtyvällä vauhdilla. Turvallisuuden toimintaympäristössä tapahtuneiden merkittävien muutoksien osalta voidaan todeta, että meitä haastaa samanaikaisesti mm. seuraavat kolme merkittävää osa-aluetta: Ilmastonmuutos, geopoliittinen turvallisuustilanne ja sisäisen turvallisuus. Ilmastonmuutokseen sisältyvät heijastevaikutukset

ilmenevät erilaisina luonnon ääri-ilmiöinä, kuten myrskyt ja rankkasateet. Geopoliittisen turvallisuustilanteiden heijastevaikutukset ovat moninaisia ja ne ilmenevät useilla suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan eri sektori-alueilla. Heijastevaikutuksista voidaan mainita esim. kyberturvallisuus, kriittiseen infrastruktuuriin ja huoltovarmuuteen kohdistuvat vaikuttamisyrietykset, rajaturvallisuus sekä Ukrainan sota. Sisäisen turvallisuuden osalta taas lasten ja nuorten pahoinvointi ja jengirikollisuus, jotka on todettu kehittyvän ei suotuisaan suuntaan myös täällä Suomessa.

Varautuminen, valmiussuunnittelu ja jatkuvuudenhallintatoimenpiteiden toteuttaminen tulevat edellyttämään Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitoksen sekä koko hyvinvointialueen varautumisen osalta merkittävään lisähenkilöresursointi. Näin kyetään kokonaisvaltaisesti tunnistamaan, suunnittelemaan ja toteuttamaan kriittisten ydintoimintojen turvaamiseen sisältyvät varautumistoimenpiteet ja varmistamaan hyvinvointialueen tarkoituksenmukainen toiminta- ja suorituskyky kaikissa eri turvallisuustilanteissa.

Riskienhallinta ja onnettomuuksien ennalta ehkäisy

Riskienhallintapäällikkö siirtyi elokuun alusta määräaikaisesti toisiin tehtäviin Pohjois-Savon hyvinvointialueella, ja uusi riskienhallintapäällikön sijainen aloittaa 1.11.2023. Syksy on menty sijaisjärjestelyin siten että vs. valmiuspäällikkö on sijaistanut myös riskienhallintapäällikköä. Palotarkastajaresurssi on myös vajaa päätoimisen palotarkastajan irtisanoutumisen ja toisen päätoimisen palotarkastajan toisiin tehtäviin siirtymisen vuoksi, vaikka resurssia on täydennetty määräaikaisilla palotarkastajilla. Erytiskohteiden palotarkastusten tekeminen sekä onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvät alueelliset vastuut on saatu organisoitua väliaikaisesti tämän vuoden loppuun saakka. Valvontasuoritteet kokonaisuutena ovat kuitenkin tavoiteaikatauluistaan jäljessä, joita on käsitelty palopäällikkö- ja henkilöstökokouksessa, ja patistelua edelleen jatketaan asemakohtaisesti.

Pelastustoiminta

Pelastustoiminnan osalta syksy on ollut kohtuullisen vilkas ja pelastushenkilökuntaa ovat haastaneet tavanomaisten pelastustehtävien lisäksi Suomessa ja myös Pohjois-Savon maakunnan alueella esiintyneet luonnon ääri-ilmiöt. Luonnon ääri-ilmiöstä voidaan tässä yhteydessä mainita puuskittaiset myrskytuulet ja rankkasateet, joista osa on ollut todella voimakkaita. Tuulet ja rankkasateet ovat aiheuttaneet erilaisia pelastustoiminta- ja vahingontorjuntatehtäviä ympäri maakuntaa. Pelastuslaitos nosti omaa toiminta- ja johtamisvalmiuttaan enna-koivasti ja tiedotti tulevista myrskyistä aktiivisesti myös maakunnan alueen väestöä ja korosti ihmisten omatoimisen varautumisen merkitystä osana tulevaan myrskyn varautumista. Näillä ennakoivilla toimenpiteillä kyettiin suoritutamaan myrskyistä ja rankkasateista asianmukaisesti ja niistä ei aiheutunut henkilövahinkoja tai merkittäviä omaisuusvahinkoja.

Pelastusasemien henkilökuntamäärän ylläpitämisessä on ollut haasteita, ja pelastusasemat ovat olleet joissakin tapauksissa minimimiehitettyjä tai tilapäisesti vajaamiehitettyinä. Äkillisiä sairauspoissaoloja ja muita poissaoloja on täytetty valmius- ja asemasiirtojen avulla siirtämällä keskisuurten ja keskuskuntien pelastusasemien henkilökuntaa eri pelastusasemille työvuorosuunnittelun keinoin. Pelastushenkilöstön riittävyyden ja asetuksessa määritellyn kelpoisuusehdon täyttävän pelastushenkilökuntamäärän varmistamiseksi tehdään aktiivista rekrytointia osallistumalla erilaisin messutapahtumiin ja toteutetaan pelastajaopiskelijoille kohdennettuja rekrytointitilaisuuksia pelastusopistolla. Rekrytointitoimenpiteiden toteuttamisessa hyödynnetään merkittävässä määrin myös sähköisiä verkkoalustoja ja someviestintää.

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on pääosin toteutunut palvelutasopäätöksen ja valtakunnallisten tulostavoitteiden mukaisesti. Keskimääräinen toimintavalmiusaika maakunnallisesti kiireellisissä tehtävissä 1. yksikön mukaan 10:33 min (vuosi 2022 10:24 min). Tehtävämäärät 1.1.-30.9.2023 3 088 kpl, Pelastustoiminnan henkilövahvuus pelastustehtävissä on ollut edelleen keskimäärin 5 henkilöä/hälytystehtävä, joissa työsopimussuhteisen henkilökunnan sitoutuminen ja osallistuminen pelastustehtäville erityisesti pienissä kunnissa ovat suuressa merkityksessä.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos on osa Itä-Suomen pelastuslaitosten yhteistä GFFF-V maastopalomuodostelma. Pelastuslaitoksen henkilökuntaa osallistui Portugalin valmiussiirolla 16.8.–15.9.2023 välisenä aikana. Kaikkiaan valmiussiirolla osallistuu 48 henkilöä ja kerralla Portugalissa toimii 24 henkilöä kahden viikon ajan. Pohjois-Savon pelastuslaitokselta valmiussiirolla osallistuu 11 henkilöä, joista 7 on päätoimista henkilöstöä ja 4 sopimushenkilöä. Portugalin valmiussiirosta saatiin hyvää kokemusta ja näkemystä kansainväliseen yhteistoimintaan sekä tilanne- ja johtokeskustoiminnan kehittämiseen.

Pelastustoiminnan johtamiseen sisältyvänä osa-alueena on säädösvalmistelussa seuraavat kaksi erittäin merkittävää asetusta. Valtioneuvoston asetus valtakunnallisten ja alueellisten tilanne- ja johtokeskusjärjestelyiden ja muun pelastustoiminnan johtamisen edellytyksenä olevan erityisvalmiuden kokoamisesta sekä Sisäministeriön asetus pelastustoimen tilannekuvatoiminnoista. Molempien asetusten sisältökirjauksissa on merkittäviä ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitokseen kohdistuvia toiminta- ja suorituskykyvaatimuksia. Asetusluonnoksissa määritellyn mukaisesti tavoitteena on, että asetukset astuvat voimaan 1.1.2024 ja kootusta tehtävästä vastaavan hyvinvointialueen on järjestettävä asetuksessa säädetyt tehtävät viimeistään 30.6.2024 mennessä.

Ensihoitopalvelu, Ensivastepalvelu

Ensihoitopalvelua on tuotettu ensihoidon palvelutasopäätöksen mukaisena. Kesän aikana palvelutasoa on myös nostettu kustannusneutraalisti painopistevuoroilla, esimerkiksi juhannuksena lisäyksiköitä sekä fillarien sihoitotoimintaa. Ensihoidon tehtävämäärät (12 919 kpl) ovat pelastuslaitoksen tuottamien ensihoitoyksiköiden osalta vähentyneet kokonaisuutena n.1 % viime vuoden samaan seurantajaksoon verrattuna. Varkauden osalta ensihoidon tehtävämäärät (2 852 kpl) ovat nousseet 8 % viime vuoden samaan seurantajaksoon verrattuna. Yhden kuljettavan ensihoitoyksikön vähentäminen Kuopion toiminta-alueelta maaliskuun puolivälistä eteenpäin on aiheuttanut merkittävää kuormitusta muille ensihoitoyksiköille. Potilaiden tavoittamisviiveet ovat kasvaneet kiireellisillä tehtävillä Kuopion toiminta-alueella, joista riskiluokittain ydinkaupungin ja muun alueen tavoittamisviiveet kasvaneet merkittävästi maaliskuun puolivälin jälkeen. Tuottavuus ja taloudellisuusohjelman myötä maaliskuun puolivälistä eteenpäin Kuopion toiminta-alueella on aloittanut uutena yksikkönä ns. yhden henkilön miehittäjä alue-ensihoitajayksikkö, joka toimii klo. 08-20 välillä ja yksikön tehtävät kohdentuvat kiireettömien potilaiden hoidontarpeen arviointiin.

Kuopion toiminta-alueelle palvelutasopäätöksessä määriteltyä esihenkilön yksinään miehittämää ensihoitoyksikköä ei ole perustettu, koska tälle ei olla saatu perustamislupaa. Esihenkilön miehittämällä ensihoitoyksiköllä pystyttäisiin vastaamaan potilaiden tavoittamisaikojen pienentämiseen.

Ensihoidon palvelutasopäätöksessä Varkaus/Joroinen alueelle vuodelle 2023 määritellylle uudelle 12 h yksikölle ei toistaiseksi ole saatu perustamislupaa. Varkauden osalta kiireellisten ensihoitotehtävien kohteen tavoittamisviiveet ovat kasvaneet hälyttävästi. Neljästä riskiluokasta kolmella ei ole päästy tavoittamisaikatavoitteen. Ydintaajama-alueella 33 % ensihoidon kiireellisistä tehtävistä ylittää 11 minuutin tavoittamisaikatavoitteen. Varkaudessa ensihoitajille on tullut enemmän tehollisen työajan ylityksiä verrattuna viime vuoden samaan seurantajaksoon.

Ensihoitohenkilöstön viikkotyöaika yhtenäistyi Pohjois-Savon hyvinvointialueella 2023 vuoden alusta lähtien niin, että pelastuslaitoksen ensihoidon palveluntuotannossa olevien ensihoitajien viikkotyöaika muuttui 42 h/vko -> 38,25 h/vko. Työaikamuutos on aiheuttanut pelastuslaitoksella henkilöstön lisäresurssien tarvetta 10 henkilötyövuotta sekä täysin uudet prosessit työaikasuunnittelussa ja muussa henkilöstöhallinnossa. Tämä on kuormittanut huomattavasti myös hallinnon osalta. Pelastustoimen ensihoitopalveluista on vähennetty 9 henkilötyövuotta tuottavuus ja taloudellisuusohjelman ohjaamana.

Ensivastetehtävät (220 kpl) ovat laskeneet viime vuoden samaan seurantajaksoon verrattuna 14 %. Ericaan tehty 22.6.2023 kansallisen ensivasteen hälytysohjeen mukaiset syötöt. Ensivastepalvelua tullaan käyttämään enemmän ensihoitoyksiköiden tukiyksikkönä kiireellisissä ensihoitotehtävissä. Ensivastetoiminnan tehostaminen on myös yksi osa tuottavuus ja taloudellisuusohjelmaa.

Turvallisuuspalvelut

Turvallisuuspalveluiden palvelualueella tuotetaan hyvinvointialueen yhteisiä varautumisen, valmiuden ja organisaatioturvallisuuden palveluita. Lisäksi palvelualueella tuotetaan teknisen toimen palveluita sekä turvallisuuskoulutuspalveluita.

Organisaatioturvallisuus

Kehittämiskohteina on ollut pelastus- ja poistumisturvallisuussuunnitelmien päivittäminen ja yhtenäistäminen, vartiointipalveluiden vakiinnuttaminen ja hälytysjärjestelmien kehittäminen koko HVA:lla. Toimintayksiköihin on nimetty turvallisuusyhdyshenkilöt ja turvallisuuspalvelut on käynnistänyt uusien henkilökorttien hankinnan hyvinvointialueen henkilöstölle.

Tekniset palvelut

Ajoneuvoinvestoinneissa haasteena on pitkät toimitusajat. Kaikki ajoneuvot eivät valmistu suunniteltuna vuonna, vaan ne siirtyvät seuraavalle vuodelle. Muutoin on suunnitellut investoinnit vuodelle 2023 toteutettu tai kilpailutuksessa.

Turvallisuuskoulutukset

Turvallisuuskoulutukset etenevät suunnitelmallisesti ja tavoitteena on saada kurottua koulutusvelkaa kiinni tavoitteellisesti. Väkivalta- ja uhkatilannekoulutusten tarve on suuri koko hyvinvointialueella, ja haasteena on ollut kouluttajien vähäinen määrä. Jatkossa painotus HVA:lla tulee olemaan turvakorttikoulutuksissa ja niiden jalkauttamisessa yksiköihin.

HVA valmius- ja varautuminen

Johdon varautumiskoulutus on edennyt suunnitellusti. Hyvinvointialueen valmiussuunnitelman yleinen osa valmistui alkusyksyllä 2023. Mikäli henkilöresursseihin (2 hlöä) ei tule vähennystä, niin ei olennaisia suoria vaikutuksia HVA varautuminen ja valmius -palveluyksikköön.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Toimintatuotoissa Kelan korvaus ensihoidon kuljetuksista ja koulutuspalvelujen myynti arvioidaan toteutuvan 93 te talousarviota pienempinä.

Toimintakuluissa Henkilöstökulut arvioidaan toteutuvan 1.466 te talousarviota suurempina, johtuen mm. pelastustoimen sijaismäärärahojen budjetoinnista keskitettyyn sijaishallintaan, arkipyhävapaiden sijaisten henkilöstökuluista ja maksetuista kertaeristä. Palvelujen ostot on arvioitu toteutuvan 1.124 te talousarviota suurempina. Vartiointipalvelut ovat siirtyneet turvallisuuspalvelujen palvelualueelle, talousarvion määräraha on kiinteistöhallinnossa. Palvelujen ostoissa mm. telepalveluiden sekä vakuutusten arvioidaan toteutuvan talousarviota pienempinä. Aineet, tarvikkeet ja tavarat arvioidaan toteutuvan 286 te talousarviota suurempina. Vaateistohankintojen, poltto- ja voiteluaineiden sekä käyttötaloudesta hankittavan kaluston ylitys arvioidaan olevan

noin 294 te. Vuokrakulujen koneiden ja laitteiden vuokrat on arvioitu toteutuvan 209 te talousarviota pienempinä.

PELASTUSTOIMEN SITOVA TAVOITTEET, 1000 euroa

	Ta	Tot. 1–9/2023	Tot. %
TOIMINTATUOTOT	2 959	1 848	62 %
TOIMINTAKULUT	-26 363	-21 566	82 %
TOIMINTAKATE	-23 404	-19718	84 %

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut/Mittarit

Organisaatio- taso	Mittari	Tavoite 2023	Toteuma 9/2023	Tot. %
1PK6421, 1PK6431, 1PK6440 Pelastus- toimi	Käyttötalouskustannukset (ulkoiset)/asukas	69	51,12	74 %
1PK6431 Pelastus- toiminta	Pelastustoiminnan tehtävä- määrä	4 000	3088	77 %
1PK6450 Ensihoito- palvelut	Ensihoitopalvelun tehtävä- määrä	28 000	19164	68 %
1PK6460 Ensivaste	Ensivastepalvelun tehtävä- määrä	600	403	67 %
1PY6421 Onnetto- muuksien ehkäisy	Palotarkastusten lukumäärä	2 400	855	36 %
1PY6645 Turvalli- suuskoulutus HVA	Turvallisuusviestinnällä ta- voitetut maakunnan asuk- kaat	37 000	30 666	83 %
1PY6645 Turvalli- suuskoulutus HVA	Turvallisuuskoulutus, koulu- tettujen määrä *)	4 000	4238	106 %

*) HVA Oss (hyvinvointialueen sisäinen) koulutus sisältyy

Talousarvion toteumavertailut ja ennusteet palvelualueittain

1PA610 Pelastustoimen ja tur- vallisuuspalvelujen hallinto	TA	Tot. 9/2023	Tot.%	Ennuste	Enn.%	Ero ennuste - TA
TOIMINTATUOTOT	0	616		616		-616
TOIMINTAKULUT	-393 901	-210 479	53 %	-329 131	84 %	-64 770
TOIMINTAKATE	-393 901	-209 863		-328 515	83 %	-65 386

1PA642 Pelastuslaitos	Ennuste
-----------------------	---------

	TA	Tot. 9/2023	Tot.%	Enn.%	Ero ennuste - TA	
TOIMINTATUOTOT	2 869 001	1 811 574	63 %	2 875 249	100 %	-6 248
TOIMINTAKULUT	-23 980 201	-18 854 929	79 %	-25 115 453	105 %	1 135 252
TOIMINTAKATE	-21 111 200	-17 043 355	81 %	-22 240 204	105 %	1 129 004

1PA661 Turvallisuuspalvelut	TA	Tot. 9/2023	Tot.%	Ennuste	Enn.%	Ero ennuste - TA
TOIMINTATUOTOT	90 000	35 892	40 %	50 000	0 %	40 000
TOIMINTAKULUT	-1 989 636	-2 500 940	126 %	-3 601 445	130 %	1 611 809
TOIMINTAKATE	-1 899 636	-2 465 048	130 %	-3 551 445	187 %	1 651 809